تیسیر المنطق برمی

သိုင်စိရွလ်မန်သွိက်

ကျမ်းပြုသူ

جناب مولانا حافظ محمدعبدالله
(گنگوھیؒ)

စီစစ်သူ

حضرت مولانامفتی رحیم الله صاحب (قاسمی)
ناظم تعلیمات جامعه اشرف العلوم
(لاشیو)

စီစစ်သူ

شیخ الحدیث حضرت مولانامفتی عکاشه صاحب
ناظم تعلیمات جامعه خزینة العلوم
(ٹیبوپن)

ပြန်ဆိုသူ

مولانامفتی عبد الغفور (گنگوه)
مدرس ضیاء العلوم ٹانگیان (شمالی شان)

تیسیر المنطق

مولانا عبداللہ گنگوہیؒ

(မြန်မာဘာသာပြန်)

ဘာသာပြန်ဆိုသူ

عبدالعفور رشیدی (گنگوہ)

မာတိကာ

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁	ပြန်ဆိုသူ၏ အမှာစကား	၇
၂	ကျေးဇူးတင်စကား ပြောကြားခြင်း	၈
၃	شیخ الحدیث حضرت مولانا مفتی عکاشہ ၏ အမှာစကား	၉
၄	حضرت مولانا مفتی رحیم اللہ (قاسمی) ၏ အမှာစကား	၁၀
၅	علم ၏ ဖွင့်ဆိုချက်နှင့် အမျိုးအစားများ	၁၂
၆	علم ၏ အမျိုးအစားများ (تصور နှင့် تصدیق)	၁၃
၇	تصور နှင့် تصدیق ၏ အမျိုးအစားများ	၁၅
၈	علم منطق ၏ အဓိပ္ပါယ်၊ موضوع နှင့် غرض وغایت	၁၇
၉	تعریف معرف ၏ အကြောင်း	၁၈
၁၀	دلیل နှင့် حجت ၏ အကြောင်း	၁၈
၁၁	دلالت ၏ ဖွင့်ဆိုချက်	၁၉
၁၂	وضع ၏ ဖွင့်ဆိုချက်	၁၉
၁၃	دلالت ၏ အမျိုးအစားများ	၂၀
၁၄	دلالت لفظیہ ၏ အမျိုးအစားများ	၂၁
၁၅	دلالت غیر لفظیہ ၏ အမျိုးအစားများ	၂၂
၁၆	دلالت لفظیہ وضعیہ ၏ အမျိုးအစားများ	၂၃

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁၇	مفرد နှင့် مركب ၏ အကြောင်း	၂၅
၁၈	جزئی နှင့် كلی ၏ အကြောင်း	၂၈
၁၉	ماہیت နှင့် حقیقت ၏ အကြောင်း	၃၀
၂၀	كلی ၏ အမျိုးအစားများ	၃၀
၂၁	ذاتی နှင့် عرضی ၏ အမျိုးအစားများ	၃၂
၂၂	ما ھو ၏ သုံးစွဲပုံနှင့် အမျိုးအစားများ	၃၄
၂၃	جنس နှင့် فصل ၏ အမျိုးအစားများ	၃၈
၂၄	كلی နှစ်ခုကြား ပက်သတ်ဆက်နွယ်မှုများ	၄၀
၂၅	معرف နှင့် قول شارح ၏ အကြောင်း	၄၃
၂၆	تصديقات များ၏ အကြောင်း	၄၇
၂၇	قضیہ များ အကြောင်း	၄၇
၂၈	قضیہ شرطیہ ၏ အကြောင်း	၅၂
၂၉	تناقض ၏ အကြောင်း	၅၉
၃၀	عکس مستوی ၏ အကြောင်း	၆၃
၃၁	حجت ၏ အမျိုးအစားများအကြောင်း	၆၄

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၂၂	قضیہ နှစ်ခုမှ ရလဒ်ထုတ်သည့် နည်းလမ်း	၆၆
၂၃	قیاس ၏ အမျိုးအစားများအကြောင်း	၆၉
၂၄	استقراء နှင့် تمثیل အကြောင်း	၇၁
၂၅	دلیل انی နှင့် دلیل لمی အကြောင်း	၇၄
၂၆	مادہ قیاس ၏ အကြောင်း	၇၅

ပြန်ဆိုသူ၏အမှာစကား

ကျွန်ုပ်ပြန်ဆိုရေးသားခဲ့သော تيسير المنطق (برمی) စာအုပ်သည် ကျောင်းသားများ ပညာအသိဖြစ်စေရန်အတွက် ရည်ရွယ်၍ ရေးသားခဲ့ခြင်းသာဖြစ်ပါသည်။ ဤစာအုပ်တွင်ပါဝင်သော အကြောင်းအရာသင်ခန်းစာများသည် မူရင်းရေးသားခဲ့သော ဆရာသခင်ကြီး၏ စာအုပ်ကို အနီးစပ်ဆုံး ဘာသာပြန်ဆို၍ ကျောင်းသားများ သဘောပေါက်နားလည်စေရန် ပြင်ဆင်ထားပါသည်။ ဤစာအုပ်တွင် ပါဝင်သော အကြောင်းအရာများ၊ သင်ခန်းစာများ၊ လေ့ကျင့်ခန်းများတွင် မှားယွင်းမှုတစ်စုံတရာတွေ့ရှိခဲ့ပါက မူရင်းရေးသားခဲ့သော ဆရာသခင်ကြီး၏ အမှားမဟုတ်ဘဲ မိမိဘာသာပြန်ဆိုသူ၏ မှားယွင်းမှုဟုသာ သတ်မှတ်ပေးစေလိုပါသည်။ အမှားများအား ထောက်ပြပြင်ဆင်ပေးမည့် ဆရာသခင်တစ်ဦးတိုင်းအား အထူးပင် ကျေးဇူးတင်ရှိပါမည်။ ကျွန်ုပ်ပြန်ဆိုရေးသားခဲ့သော ဤစာအုပ်မှာ အသိပညာတစ်စုံတရာ ရရှိခဲ့လျှင် စာဖတ်သူတို့၏ ဆုမွန်ဒိုအာများတွင်ကျွန်ုပ်အားသတိရပေးစေလိုပါသည်။

ကျေးဇူးတင်စကားပြောကြားခြင်း

ရှေးဦးစွာ تيسير المنطق ဘာသာပြန်စာအုပ် ဖြစ်မြောက်ရန် အတွက် အသိနှင့် ဥာဏ်ပညာကို ပေးသနားတော်မူသော မိုးကောင်း ကင်နှင့် မြေပထဝီကြီးကို ပမာမဲ့ဖန်ဆင်းတော်မူသော နှစ်ဘဝသခင် ကျေးဇူတော်ရှင် မုဟမ္မဒ်(ဆွ) သခင်အား လောကကြီးထဲသို့ အလင်း ပြရန် စေလွှတ်တော်မူသော အလ္လာဟ်အရှင်မြတ်အား الحمد لله ဟု ချီးမွမ်းထောပနာပြုပါ၏။ ပြီးနောက် تيسير المنطق စာအုပ်အား ဘာသာ ပြန်ဆိုရာတွင် မိမိတို့၏ တန်ဖိုးရှိလှသော အချိန်များကို ပေးဆပ်၍ ပိုင်းဝန်းကူညီခဲ့ကြသော ဆရာသခင် မွဖ်သီသွလ်ဟား (တန့်ယန်း)၊ မြန်မာဆရာ ဘေလွှား(လ်)(အိမ်မဲ)၊ ضياء العلوم ကျောင်းတော်ကြီးမှ ဆရာသခင်ကြီးများ၊ လိုအပ်သည်များကို ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ပေးသော အနယ်နယ်,အရပ်ရပ်မှ ဆရာသခင် တစ်ဦးတိုင်းစီအား အထူးပင် ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

အိုး၊ ကျွန်တော်မျိုးအား မွေးမြူဖန်ဆင်းတော်မူသော အလ္လာဟ် အရှင်၊ ကျွန်တော်မျိုး၏ ကျေးဇူးရှင်မိဘနှစ်ပါးနှင့် ပညာအမွေပေးခဲ့ သော ဆရာသခင်ကြီးများ၊ ၎င်းနောက် ကူညီပံ့ပိုးပေးခဲ့ကြသော ဆရာ သခင် တစ်ဦးတိုင်းစီအား နှစ်ဘဝ၊ နှစ်ဌာနဏ၏ အောင်မြင်မှုကို ချီးမြှင့် ပေးသနားတော်မူပါ။ ဂျန္နသ်သွလ်ဖရ်ဒေါ်ဒ်းကိုလည်း ချီးမြှင့်ပေးသနား တော်မူပါ။ အာမီးန် ...

شیخ الحدیث حضرت مولانا مفتی عکاشہ

(ناظم تعلیمات جامعہ خزینۃ العلوم، ٹے بوپن)

၏အမှာစကား

نحمده ونصلي على رسوله الكريم ...

تيسير المنطق ၏ *مفتی عبدالغفور* الله အရှင်မြတ်ရဲ့ အလိုတူမှုကြောင့် မြန်မာဘာသာပြန်စာအုပ်ကို လေ့လာစီစစ်တည်းဖြတ်ခွင့် ရပါတယ်။ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ စ,လယ်,ဆုံး ကြည့်ရှု့ လေ့လာစီစစ်ခဲ့ပါတယ်။ ဤစာအုပ်သည် منطق ပညာရပ်ကို စတင်ဖက်မည့် ကျောင်းသားများအတွက် အထူးအကျိုးပြုမည်လို့မျှော် လင့်မိပါတယ်။ الله အရှင်မြတ်သခင် ဤစာအုပ်ပြုစုရေးသားသော ဆရာသခင်အပေါ် လက်ခံတော်မူပါစေ။ အာမီးန် ...

بنده عکاشہ

جامعہ عربیہ خزینۃ العلوم (ဘီးပုန်)

حضرت مولانا مفتی رحیم اللہ (قاسمی)

ناظم تعلیمات جامعہ اشرف العلوم (لاشیو)

၏အမှာစကား

الحمد لله، والصلاة والسلام على رسول الله، أما بعد.

منطق ဆိုသည်မှာ အာရဗီဝေါဟာရ ဖြစ်ပြီး မြန်မာလို ယုတ္တိဗေဒ **(logic)**ဟု အဓိပါယ်ရပါသည်။ ဤပညာရပ်သည် တွေးခေါ်မှုဆိုင်ရာ အနုပညာဖြစ်ပြီး မှန်ကန်သောကောက်ချက်ချခြင်းနှင့် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ တွေးခေါ်ခြင်းတို့အတွက် အလွန် အခြေခံကျသော ပညာရပ် တစ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။ ဒီ علم المنطق ပညာရပ်ကို သင်ယူတက်မြောက်ထားခြင်းဖြင့် ...

(၁) မှားယွင်းသောတွေးခေါ်မှု (**Fallacies)** များမှမှန်ကန်သော ဆင်ခြင်တုံတရား **(reasoning)**ကိုခွဲခြားသိမြင်စေခြင်း။

(၂) အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် မှန်ကန်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချနိုင်စေခြင်း။

(၃) ရှင်းလင်းပြတ်သားသော တွေးခေါ်မှုစွမ်းရည် (**Elearity of Thought)** တိုးတက်မြင့်မားလာခြင်း။

(၄) မိမိ၏ အမြင်များကို ရှင်းလင်းပြတ်သားသော ဘာသာစကား ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခြင်း။

(၅) ပြဿနာဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းနှင့် အစွမ်းသတ္တိရဲ့ ရှေးဂန္ထဝင် ကျမ်းစာပါ ယုတ္တိဗေဒ ဆိုင်ရာ အသုံးအနှုံး များနှင့် قرآن وحديث ပါ (**Logic**)တို့ကို ကျယ်ပြန့်စွာ နားလည်လက်ခံနိုင်ခြင်း စတဲ့များစွာသော အကျိုးတွေကို ဖြစ်ထွန်းစေပါသည်။

منطق ခေါ်(**Logic**)ပညာရပ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အရစ္စတိုတယ် ပြီးလျှင် ဒုတိယဆရာသခင် المعلم الثاني ဟု တင်စားခံရသူ အလ်-ဖွာရာဘီ က မိန့်ခြွေထားသည်မှာ (ဘာသာစကားအတွက် نحو သဒ္ဒါ လိုအပ်သကဲ့သို့၊ ဥာဏ်ပညာအတွက် ယုတ္တိဗေဒ ခေါ် منطق ပညာရပ်ကို လိုအပ်သည်ဟူ ၏။

ထိုမျှအကျိုးကြီးသော ပညာရပ်ကို ညီငယ်တစ်ဦးဖြစ်သူ مفتي *عبدالغفور* မှ မြန်မာပြည်ဖွား ကျောင်းသားလူငယ်တို့အဖို့ သာသနာ့အကျိုးရှေ့မျှော်တွေးပြီး تيسير المنطق စာအုပ်ကို မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုပေးထားသည်ကို စီစစ်လေ့လာခွင့် ရခဲ့ပါသည်။ အလွှာဟ်ရှင် ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်ကြိုးပမ်းမှုကို မူရင်းကျမ်းကဲ့သို့ပင် လက်ခံကဗူလ်တော်မူပါစေသား။ အာမိန်း ...

اللهم علمنا من ما نسينا وفهمنا من ماجهلنا

فقط والسلام

အစ်ဗန်နီဆိုက်ဖွလ္လာဟ် - ကာစေမီ

بسم الله الرحمن الرحيم

علم ၏ ဖွင့်ဆိုချက်နှင့် အမျိုးအစားများအကြောင်း

علم ဆိုသည်မှာ အရာဝတ္ထုတစ်ခုခု၏ ပုံသဏ္ဌာန်သည် မိမိတို့၏ ဦးနှောက်ထဲ၌ ပေါ်လွင်လာခြင်းကိုခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ။ ။ တစ်ဦးတစ်ယောက်က زيد ဟုပြောဆိုလိုက်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက်တည်း ကြားရသောသူ၏ ဦးနှောက်ထဲတွင် ထို زيد ၏ ပုံသဏ္ဌာန်ပေါ်လွင်လာလျှင် زيد ၏ အသိရှိခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

ရှင်းလင်းချက်။ ။ အသိပညာသည် မှတ်ဉာဏ်နှင့် ဆက်တွဲနေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လူတစ်ဦးဦးအား သိရှိခြင်း အရာဝတ္ထုတစ်ခုခုအား သိရှိခြင်းသည် ဦးနှောက်မှတ်ဉာဏ်နှင့် သက်ဆိုင်သည်။ အကြောင်းအရာတစ်ခုခုအား မသိရှိခြင်းမှာ ထိုအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်သောအသိ ဦးနှောက်မှတ်ဉာဏ်ထဲတွင် ရှိမနေခြင်းကြောင့် မသိရခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအတွက်ကြောင့် ပညာရှင်များက علم ၏အစ မှတ်ဉာဏ်မှဟု ပြောဆိုကြသည်။

အမှား အမှန် ခွဲခြားသိရှိခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော အလုပ်ကို ဦးနှောက်မှတ်ဉာဏ်က ပြုလုပ်ပေးပါသည်။

လောကီရေးရာကိစ္စများတွင်လည်း အဆုံးအဖြတ်ကို ဦးနှောက်မှတ်ဉာဏ်ဖြင့်သာ အဆုံးဖြတ် ပေးလေ့ရှိပါသည်။ တရားဥပဒေများကို ရေးဆွဲသူတို့သည်လည်း ဥပဒေများကို မိမိတို့၏ အသိဉာဏ်ကို ဗဟို

ပြု၍ ရေးဆွဲကြသည်။ ဤအတွက်ကြောင့် علم သည် ဦးနှောက်မှတ်ဉာဏ်နှင့် တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်နေသည်။

علم ၏ အမျိုးအစားများ အကြောင်း

علم သည်ဦးစွာပထမ နှစ်မျိုးနှစ်စားရှိပါသည်။

၄င်းတို့မှာ ... (၁) تصور (၂) تصديق တို့ဖြစ်သည်။

(၁) تصور ဆိုသည်မှာ တိကျခိုင်မာမှုမရှိသော အကြောင်းအရာများ၏အသိကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ- စာအုပ်၊ ကျွန်

تصور ဆိုသည်မှာ حكم မပါရှိသော علم ကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ- زيد، عمر، بكر

(၂) تصديق ဆိုသည်မှာ တိကျခိုင်လုံမှုရှိသော အကြောင်းအရာများ၏အသိကို ခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ-ကျွန်တော်သည် ကျောင်းသားတစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။

تصديق ဆိုသည်မှာ حكم ပါရှိသော علم ကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ-ဇိုက်ဒ် ရပ်နေပါသည်။

حكم ဆိုသည်မှာ نسبت تامه يقينيه ကိုခေါ်ဆိုပါသည်။

ကာ ဆိုသည်မှာ ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်းကို အသေအချာ သိရှိရသော ဝါကျကိုခေါ်ပါသည်။

လေ့ကျင့်ခန်းများ

အဖြေများ	မေးခွန်းများ
تصور	زید کا غلام
تصور	عمرو کی بیٹی
تصور	عمرو زید کا غلام
تصور	بکر خالد کا بیٹا ہو گا
تصور	سرد پانی
تصدیق	محمد ﷺ اللہ کا رسول ہے
تصدیق	جنت حق ہے
تصور	دوزخ کا عذاب
تصور	قبر کا عذاب
تصدیق	قبر کا عذاب حق ہے
تصور	مکہ معظمہ

မှတ်သားရန် حروف مفردات များသည် تصور များဖြစ်သည်။ جملہ انشائیہ သည်လည်း تصور ထဲတွင်ပါဝင်ပါသည်။

تصور နှင့် تصديق ၏အမျိုးအစားများအကြောင်း

تصور သည် နှစ်မျိုးရှိပါသည်။ (၁) بديهي (၂) نظري

تصديق သည်လည်း နှစ်မျိုးရှိပါသည်။ (၁) بديهي (၂) نظري

(၁) تصور بديهي ဆိုသည်မှာ ရှင်းပြစရာမလိုဘဲ ကြားရုံသက်သက်ဖြင့် နားလည်နိုင်သော အကြောင်းအရာတိုင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ-ရေ၊ မီး၊ အပူ၊ အအေး။

(၂) تصور نظري ဆိုသည်မှာ ရှင်းပြပေးမှသာလျှင် နားလည်သဘောပေါက်နိုင်သော အကြောင်းအရာများကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ- اسم، فعل، حرف، معرب

(၁) تصديق بديهي ဆိုသည်မှာ အထောက်အထားပြစရာမလိုဘဲ ကြားရုံသက်သက်ဖြင့် နားလည်နိုင်သော အကြောင်းအရာများကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - (၂) သည် (၄) ၏ တစ်ဝက်ဖြစ်သည်။ كل သည် جزء ထက်ကြီး၏။

(၂) تصديق نظري ဆိုသည်မှာ အထောက်အထားပြသရန် လိုအပ်သော အကြောင်းအရာတိုင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - နတ်သမီးများရှိသည်။ جن များလည်းရှိသည်။

လေ့ကျင့်ခန်းများ

အဖြေများ	မေးခွန်းများ
تصور نظری	پل صراط
تصور نظری	جنت
تصور نظری	قبر کا عذاب
تصور بدیہی	چاند
تصور بدیہی	آسمان
تصور نظری (کافروں کے لئے)	دوزخ موجود ہے
تصور نظری	ترازو اعمال کی
تصور نظری	جنت کی خزانے
تصدیق بدیہی	عمر کا بیٹا کھڑا ہے
تصدیق بدیہی (مسلمانوں کے لئے)	کوثر جنت کی حوض ہے
تصدیق بدیہی	آفتاب روشن ہے

မှတ်သားရန်။ ။ منطق ပညာရှင်များက نظری နှင့် بدیہی အကြောင်းတွင် ခွဲခြားတင်ပြထားရသည့်အကြောင်းမှာ တချို့ جملہ သည် مسلمان များအတွက် بدیہی ဖြစ်၍ کافر များအတွက် نظری ဖြစ်သည်ဟု ခွဲခြားပြသထားပါသည်။

علم منطق ၏ تعریف، موضوع، غرض وغایت အကြောင်း

علم منطق ဆိုသည်မှာ စဉ်းစားတွေးခေါ်မှုနှင့် စီစစ်ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် အမှားအယွင်းများမှထိန်းသိမ်းပေးသော ပညာရပ်ဖြစ်ပါသည်။

علم منطق ဆိုသည်မှာ မှန်မှန်ကန်ကန် စဉ်းစားတွေးခေါ်မှု ရရှိစေရန် သင်ကြားရသောပညာရပ်ဖြစ်သည်။

موضوع منطق - منطق ပညာရပ်သည် သိရှိပြီးဖြစ်သော تصورات များနှင့် تصدیقات များပေါ်တွင် အခြေခံထားပါသည်။

غرض وغایت - မှန်ကန်တိကျစွာ တွေးခေါ်နိုင်ရန်နှင့် မှန်ကန်စွာ စီစစ်ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်ရန်အတွက် ဖြစ်သည်။

منطق ပညာရပ်၏ ရည်ရွယ်ချက်ပန်းတိုင်မှာ မှန်မှန်ကန်ကန် စဉ်းစားတွေးခေါ်နိုင်ရန်အတွက်ဖြစ်သည်။

منطق - منطق ပညာရပ်ကို သေချာကျနစွာ သင်ယူတက်မြောက်ခဲ့လျှင် မှားယွင်းသောအတွေးအခေါ်များနှင့် လွဲမှားသော လုပ်ရပ်နှင့် အဆုံးအဖြတ်များမှ ရှောင်ရှားနိုင်မည်မှာ ဧကန်အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။

تعریف معرف ၏အကြောင်း

تعریف معرف ဆိုသည်မှာ သိရှိပြီးဖြစ်သော تصور နှစ်ခု(သို့) နှစ်ခု ထက်များသော تصور များကိုပေါင်းစပ်၍ မသိရသေးသော تصور များ၏ အသိကိုပါ ရရှိသွားခြင်းကိုခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ "حیوان" ၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုသိသည်။ ၎င်းနောက် ناطق ၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း သိသည်။ ထိုသိရှိပြီးဖြစ်သော အရာနှစ်ခုကို ပေါင်းစပ်၍ ကိုယ်မသိရသေးသော အသိကိုပါရရှိသွားပါသည်။ ထိုအသိ မှာ حیوان ناطق ဆိုသည့် လူသားများကို ခေါ်ပါသည်။

حیوان ناطق သည် انسان ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ပင်ဖြစ်သည်။

انسان ဆိုသည်မှာ ဘာကိုခေါ်ဆိုပါသလဲဟု မေးလာခဲ့လျှင် အဖြေသည် حیوان ناطق ပဲဖြစ်မည်ဟုသာ ဖြေဆိုလိုက်ရမည်။

"دلیل وحجت ၏အကြောင်း"

دلیل، حجت ဆိုသည်မှာ သိရှိပြီးဖြစ်သော تصدیق နှစ်ခု(သို့) နှစ်ခု ထက်များသောအရာများကို ပေါင်းစပ်၍ မသိရသေးသော تصدیق များ၏ အသိကိုပါ ရရှိသွားခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - လူတိုင်းသည် သက်ရှိ

များဖြစ်သည်။ သက်ရှိတိုင်းတွင် ခန္ဓာကိုယ်ရှိကြသည်။ ထိုအသိနှစ်ခုကို ပေါင်းစပ်၍ မသိရသေးသော *تصديق* တစ်ခု၏ အသိကိုပါ သိရှိသွားသည်။ ၎င်းမှာ လူတိုင်းတွင် ခန္ဓာကိုယ်ရှိကြသည်။

"*دلالت* ၏ ဖွင့်ဆိုချက် အကြောင်း"

دلالت ဆိုသည်မှာ အရာဝတ္ထုတစ်ခုခု (သို့) အကြောင်းအရာ တစ်ခုခုကို သိရှိရုံဖြင့် နောက်ထက်အရာဝတ္ထု (သို့) အကြောင်းအရာ တစ်ခုခုကိုပါ ချက်ချင်းသိရှိသွားခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - မီးခိုးကို တွေ့မြင်၍ ထိုနေရာတွင် မီးရှိနေကြောင်းကိုပါ သိရှိရပါသည်။

دالّ ဆိုသည်မှာ ပထမဦးစွာ ညွှန်ပြနေသောအရာကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - မီးခိုး

مدلول ဆိုသည်မှာ ဒုတိယ ညွှန်ပြခြင်းခံရသောအရာကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ဥပမာ - မီး

"*وضع* ၏ ဖွင့်ဆိုချက် အကြောင်း"

وضع ဆိုသည်မှာ အရာဝတ္ထုတစ်ခုခုကို အခြားအရာဝတ္ထုတစ်ခု အတွက် သီးသန့်သတ်မှတ်ထားခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ ဓားသည် ဖြတ်တောက်ရန်အတွက် သတ်မှတ်ထားသည်။

موضوع ဆိုသည်မှာ အမည်သတ်မှတ်ထားသော ပထမအရာကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - ဓား၊ တုတ်။

موضوع له ဆိုသည်မှာ သတ်မှတ်ခြင်းခံရသော ဒုတိယအရာကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - လှီးဖြတ်သောအရာ၊ ရိုက်သောအရာ။

"*دلالت* ၏ အမျိုးအစားများ အကြောင်း"

دلالت နှစ်မျိုးရှိပါသည်။ (၁) *لفظیہ* (၂) *غیر لفظیہ*

دلالت لفظیہ ဆိုသည်မှာ စာလုံးအားဖြင့် ညွှန်ပြသော *دلالت* ကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - *زید، عمر، بکر*

دلالت غیر لفظیہ ဆိုသည်မှာ စာလုံးအားဖြင့် ညွှန်ပြမှုမရှိသော *دلالت* ကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - မီးခိုးကိုမြင်၍ မီးရှိကြောင်း သိရခြင်း။

لفظ ဆိုသည်မှာ လူတို့၏ နှုတ်လျှာမှ ထွက်သော အရာတိုင်းကို ခေါ်ပါသည်။

غیر لفظ ဆိုသည်မှာ ဦးနှောက်ဖြင့် တွေးခေါ်ရသော အကြောင်း အရာတိုင်းကို ခေါ်ပါသည်။

"دلالت لفظیه ၏အမျိုးအစားများအကြောင်း"

دلالت لفظیه သုံးမျိုးရှိပါသည်။

(၁) دلالت لفظیه وضعیه (၂) دلالت لفظیه عقلیه (၃) دلالت لفظیه طبعیه

(၁) دلالت لفظیه وضعیه ဆိုသည်မှာ စာလုံးအားဖြင့် ညွှန်ပြမှုပြု၍ ထားသိုသတ်မှတ်မှုအပေါ် အခြေခံထားသော دلالت ကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - زید ဆိုသောစာလုံး၏ ညွှန်ပြမှုသည် زید ဆိုသည့်နာမည်ထားခြင်းခံရသောသူအပေါ် ညွှန်ပြနေသည်။

(၂) دلالت لفظیه طبعیه ဆိုသည်မှာ စာလုံးအားဖြင့် ညွှန်ပြမှုပြု၍ လူတို့၏ မူလဗီဇများအပေါ် အခြေခံထားသော دلالت ကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ **"အား အား"** ဟုအော်သောအသံသည် လူတစ်ယောက်နာကျင်ခံစားနေသည်ကို ညွှန်ပြနေသည်။

(၃) دلالت لفظیه عقلیه ဆိုသည်မှာ စာလုံးအားဖြင့် ညွှန်ပြမှုပြု၍ လူတို့၏ ဦးနှောက်မှတ်ဥာဏ်များအပေါ် အခြေခံထားသော دلالت ကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - အကွယ်မှလူတစ်ဦးသည် **"ကယ်ကြပါ"**ဟု အော်ခေါ်နေလျှင် လူတစ်ဦးအကူညီတောင်းနေသည်ကို ညွှန်ပြနေသည်။

"دلالت غیر لفظیه ၏အမျိုးအစားများအကြောင်း"

دلالت غیر لفظیه သည်လည် သုံးမျိုးရှိပါသည်။

(၁) دلالت غیر لفظیه وضعیه

(၂) دلالت غیر لفظیه طبعیه

(၃) دلالت غیر لفظیه عقلیه

(၁) دلالت غیر لفظیه وضعیه ဆိုသည်မှာ စာလုံးအားဖြင့် ညွှန်ပြမှု မပြုဘဲ ထားသိုသတ်မှတ်မှုအပေါ် အခြေခံထားသော دلالت ကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - သင်ပုန်းတွင်ရေးထားသော စာသားများကို မြင်၍ ရေးသောသူရှိခြင်းအပေါ် ညွှန်ပြနေသည်။

(၂) دلالت غیر لفظیه طبعیه ဆိုသည်မှာ စာလုံးအားဖြင့် ညွှန်ပြမှု မပြုဘဲ ဗီဇတို့၏အပေါ် အခြေခံထားသော دلالت ကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - မြင်းဇောင်းမှမြင်းဟီသံကိုကြား၍ မြင်းအစာတောင်းနေသည်ကို ညွှန်ပြနေပါသည်။

(၃) دلالت غیر لفظیه عقلیه ဆိုသည်မှာ စာလုံးအားဖြင့် ညွှန်ပြမှု မပြု၍ ဦးနှောက်မှတ်ဥာဏ်များအပေါ် အခြေခံထားသော دلالت ကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - မီးခိုးကိုမြင်ရ၍ ထိုနေရာတွင် မီးရှိနေကြောင်း ညွှန်ပြနေသည်။

လေ့ကျင့်ခန်းများ

အဖြေများ	မေးခွန်းများ
غیر لفظیہ وضعیہ	ہاں یا نہ
غیر لفظیہ وضعیہ	سرخ جھنڈی، ریل کا ٹھیرانا
غیر لفظیہ وضعیہ	تار کے کھٹکے کی آواز، تار کا مضمون
لفظیہ وضعیہ	لفظ قلم
لفظیہ وضعیہ	لفظ تختی
لفظیہ وضعیہ	لفظ مدرسہ، زید، انسان
غیر لفظیہ عقلیہ	دھوب، آفتاب
لفظیہ طبعیہ	آہ، آوہ، آوہ

"دلالت لفظیہ وضعیہ ၏ အမျိုးအစားများ အကြောင်း"

دلالت لفظیہ وضعیہ သည် သုံးမျိုးရှိပါသည်။

(၁) دلالت مطابقی (၂) دلالت تضمنی (၃) دلالت التزامی

(၁) دلالت مطابقی ဆိုသည်မှာ စာလုံးတစ်လုံးလုံးဟာ မိမိထားရှိခြင်းခံရသော အဓိပ္ပါယ်တစ်ခုလုံးအပေါ် ပြည့်ဝစွာညွှန်ပြမှုရှိသော

دلالت ကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - لفظ انسان ၏ညွှန်ပြမှုသည် حیوان ناطق တိုင်းအပေါ်သို့ ညွှန်ပြနေသည်။

(၂) دلالت تضمنی ဆိုသည်မှာ စာလုံးတစ်လုံးလုံးသည် မိမိထားရှိခြင်းခံရသောအဓိပ္ပါယ်၏ အစိတ်အပိုင်းတချို့အပေါ်၌ ညွှန်ပြပေးသော دلالت ကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - لفظ انسان ၏ညွှန်ပြမှုသည် သီးသန့် حیوان ၏အပေါ် (သို့)သီးသန့် ناطق တစ်ခုထဲ၏အပေါ်၌ ညွှန်ပြနေခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။

(၃) دلالت التزامی ဆိုသည်မှာ စာလုံးတစ်လုံးလုံးသည် မိမိထားရှိခြင်းခံရသော အဓိပ္ပါယ်၏ အရေးကြီးလိုအပ်မှု၏အပေါ်တွင် ညွှန်ပြပေးသော دلالت ကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - انسان ၏ညွှန်ပြမှုသည် အမှားအမှန် ခွဲခြားတတ်သူတို့၏အပေါ်သို့ ညွှန်ပြနေသည်။

လေ့ကျင့်ခန်းများ

အဖြေများ	မေးခွန်းများ
دلالت التزامی	نابینا آنکھ
دلالت التزامی	لنگڑا ٹانگ
دلالت تضمنی	درخت شاخین
دلالت التزامی	نکٹا ناک
دلالت تضمنی	ہدایہ کتاب الصوم
دلالت تضمنی	ہدایۃ النحو مقصد اول
دلالت تضمنی	چار قواس کا دستہ

"مفرد နှင့် مرکب ၏ အကြောင်း"

مفرد ဆိုသည်မှာ لفظ ၏အစိတ်အပိုင်းဟာ معنی ရဲ့အစိတ်အပိုင်း အပေါ် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ညွှန်ပြမှု မပြုသော စာလုံးတိုင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - عمر، بکر، زید

مرکب ဆိုသည်မှာ لفظ ၏အစိတ်အပိုင်းဟာ معنی ရဲ့အစိတ်အပိုင်း ၏အပေါ်၌ ရည်ရွယ်ချက်ရှိစွာ ညွှန်ပြမှုပြုသော စာလုံးတိုင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - زید ရပ်နေသည်။

مفرد ၏ပုံစံလေးခုရှိပါသည်။

(၁) لفظ ၌အစိတ်ပိုင်းမရှိခြင်း။ ဥပမာ - كـ، أ

(၂) لفظ ၌အစိတ်အပိုင်းတော့ရှိသည်။ သို့သော် ထိုအစိတ်အပိုင်း တစ်ခုစီတိုင်းအတွက် သီးသန့်အဓိပ္ပါယ်မရှိကြပါ။

ဥပမာ - زيد ဆိုသည့်စာလုံးတွင်ပါသော ز، ي، د တစ်လုံးစီတိုင်း၌ အဓိပ္ပါယ်မရှိပေ။

(၃) لفظ ၌အစိတ်အပိုင်းလည်းရှိသည်။ ထိုအစိတ်အပိုင်းများ၌ အဓိပ္ပါယ်လည်းရှိသည်။ သို့သော် لفظ ၏ جزء သည် معنى ၏ جزء အပေါ် ညွှန်ပြမနေပါ။ ဥပမာ - عبدالله ဤစာလုံးတွင် အစိတ်အပိုင်းလည်း ရှိသလို အဓိပ္ပါယ်လည်းရှိသည်။ သို့သော် လူတစ်ဦး၏ အမည်ဖြစ်သည့် အတွက်ကြောင့် ထိုအဓိပ္ပါယ်သည် لفظ ၏ جزء အပေါ်သို့ ညွှန်ပြ မနေတော့ပါ။

(၄) لفظ ၌ အစိတ်အပိုင်းရှိသည် ထိုအစိတ်အပိုင်း၌ အဓိပ္ပါယ် လည်းရှိသည်။ لفظ ၏အစိတ်အပိုင်းသည် معنى ၏ အစိတ်အပိုင်းအပေါ် တွင်လည်း ညွှန်ပြမှုပြုသည်။ သို့သော် ရည်ရွယ်ချက်ရှိစွာနှင့် ညွှန်ပြမ နေပါ။ ဥပမာ - حيوان ناطق သည် لفظ ၏ جزء လည်းရှိသလို معنى ၏ جزء

လည်းရှိသည် သို့သော် *حیوان ناطق* ကို လူတစ်ဦးသည် အမည်မဲ့ ခေါ်ဆိုခဲ့လျှင် *حیوان ناطق* သည် *انسان* ကိုရည်ရွယ်ထားခြင်းမဟုတ်တော့ပါ။ လူတစ်ဦး၏ အမည်ကိုသာလျှင် ရည်ရွယ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအတွက်ကြောင့် *لفظ* ၏ *جزء* သည် *معنی* ၏ *جزء* အပေါ်သို့ ရည်ရွယ်ချက်ရှိစွာဖြင့် ညွှန်ပြမနေတော့ပါ။

လေ့ကျင့်ခန်းများ

အဖြေများ	မေးခွန်းများ
مفرد	احمد، یوسف، اسجد
مفرد	اسلام آباد، لاشیو شہر
مفرد	عبدالرحمن
مفرد	ظہر کی نماز
مفرد	رمضان کا روزہ
مفرد	ماہ رمضان
مفرد	جامع مسجد
مرکب	دہلی کی جامع مسجد خدا کا گھر ہے
مرکب	جامعہ اشرف العلوم گنگوہ قصبہ میں موجود ہے

"جزئی နှင့် کلی ၏အကြောင်း"

مفہوم ဆိုသည်မှာ ဦးနှောက်မှတ်ဉာဏ်ထဲ၌ ရောက်ရှိလာသော အရာတိုင်းကို ခေါ်ပါသည်။

مفہوم နှစ်မျိုးရှိပါသည်။ (၁) جزئی (၂) کلی

(၁) جزئی ဆိုသည်မှာ သီးသန့်သတ်မှတ်ချက်ရှိသော အရာတစ်ခု ထဲအပေါ်တွင် အသုံးပြုသော مفہوم ကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ -زید، علی رحمت اللہ ဤစာအုပ်၊ ဤအရာ

(၂) کلی ဆိုသည်မှာ များစွာသော အရာဝတ္ထုများအတွက် အသုံး ပြုသော مفہوم ကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - လူ၊ နွား၊ ဆိတ်၊ ဆင်။

လေ့ကျင့်ခန်းများ

အဖြေများ	မေးခွန်းများ
کلی	گھوڑا
کلی	بکری
جزئی	میری بکری
جزئی	زید کا غلام
کلی	سورج
جزئی	یہ سورج
کلی	آسمان
جزئی	یہ آسمان
جزئی	سفید چادر
جزئی	یہ کرتہ
کلی	ستارہ
کلی	دیوار
جزئی	یہ مسجد
جزئی	بریانی
جزئی	میرا قلم

"ماهیت နှင့် حقیقت အကြောင်း"

ماهیت နှင့် حقیقت ဆိုသည်မှာ ပင်ကိုယ်မူရင်းထဲက အမှီအခို ကင်းမဲ့သော အရာဝတ္ထုတိုင်းကို ခေါ်ပါသည်။ တခြားသော အရာဝတ္ထု များသည် ထိုအရာထံမှ အမှီအခိုပြုကြသည်။ ထိုအရာသာမရှိခဲ့လျှင် တစ်ခြားသော အရာများသည်လည်း ရှိကြတော့မည်မဟုတ်ပေ။ ဥပမာ - انسان ၏ حقیقت သည် حیوان ناطق ဖြစ်သည်။

عوارض ဆိုသည်မှာ حقیقت နှင့်တွဲလျက်ရှိသော صفت (ခေါ်) အချင်းလက္ခဏာများကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - انسان ၏ عوارض သည် ဖြူခြင်း၊ မဲခြင်း၊ ပိန်ခြင်း၊ عالم ဖြစ်ခြင်း၊ جاہل ဖြစ်ခြင်း စသည်တို့သည် လူတို့၏ အချင်းလက္ခဏာ များဖြစ်ကြပါသည်။

"کلی ၏ အမျိုးအစားများ အကြောင်း"

کلی عرضی (၂) کلی ذاتی (၁) ကလ် နှစ်မျိုးရှိပါသည်။

(၁) کلی ذاتی ဆိုသည်မှာ မိမိ၏ جزئیات များ (၀၊) အစိတ်အပိုင်းများ ၏ပြည့်ဝသော حقیقت ဖြစ်မည်။ သို့မဟုတ် حقیقت ၏ အစိတ်အပိုင်း

တစ်ခုသာလျှင် ဖြစ်မည်။ ဥပမာ - انسان သည် زيد، عمر، بكر، عائشة، حميدة စသည်တို့၏ ပြည့်ဝသော حقيقت ဖြစ်သည်။

جزء ၏ဥပမာ حيوان သည် လူ၊ ဆိတ်၊ မြင်း စသည်တို့၏ جزء အစိတ်အပိုင်းသာလျှင် ဖြစ်သည်။

(၂) كلي عرضي ဆိုသည်မှာ မိမိအစိတ်အပိုင်းများ၏ ပြည့်ဝသော حقيقت မဟုတ်ပါ။ မိမိအစိတ်အပိုင်းများပေါ်တွင်လည်း သက်ရောက်မှု မရှိပါ။ သို့သာမက حقيقت ၏ အပြင်၌ရှိသော အရာများ၏အပေါ်တွင်သာ သုံးစွဲမှုပြုရပါသည်။ ဥပမာ - ရယ်ခြင်းသည် လူ၏ حقيقت လည်း မဟုတ်သလို حقيقت ၏ جزء လည်းမဟုတ် صفت သာလျှင်ဖြစ်ပါသည်။

လေ့ကျင့်ခန်းများ

အဖြေများ	မေးခွန်းများ
کلی ذاتی	جسم نامی، درخت انار
کلی عرضی	میٹھا انار
کلی ذاتی	حیوان فرس
کلی عرضی	قوی گھوڑا
کلی ذاتی	کشادہ مسجد
کلی ذاتی	جسم، پتھر
کلی ذاتی	لوہا، چاقو
کلی عرضی	تیز چاقو

"ذاتی نှင့် عرضی ၏အမျိုးအစားများ"

فصل (၃) نوع (၂) جنس (၁) ။ ذاتی သုံးမျိုးရှိပါသည်

(၁) جنس ဆိုသည်မှာ حقیقت မတူညီသောအရာများ၏ افراد များ အပေါ်တွင်သုံးစွဲမှုပြုသော کلی ذاتی ကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - حیوان ဆို သော စာလုံးအား ပြောဆိုလိုက်သည်နှင့် လူ၊ ခွေး၊ နွား၊ ဆိတ်၊ ကြောင်၊ ကြွက် စသည့် حقیقت မတူညီသော အရာအားလုံး ပါဝင်သွားသည်။

(၂) *نوع* ဆိုသည်မှာ *حقیقت* တစ်ခုထဲ၏ အောက်၌ရှိသော *افراد* များ၏အပေါ်တွင် သုံးစွဲမှုပြုသော *کلی ذاتی* ကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - *انسان* ဆိုသောစာလုံးအား ပြောလိုက်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်တည်း လူတိုင်းအကျုံးဝင်ပေသည်။

(၃) *فصل* ဆိုသည်မှာ *حقیقت* တစ်ခုအား အခြား *حقیقت* တစ်ခုဖြင့် ခွဲခြားမှုပြုရာတွင် အသုံးပြုသော *کلی ذاتی* ကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - *ناطق* သည် *انسان* ၏ *فصل* ဖြစ်သည် *ناطق* ဆိုသောစာလုံးသည် လူသားတို့အား *حیوان* များနှင့် သီးခြားပြုလုပ်ပေးပါသည်။

عرض عام (၂) *خاصہ* နှစ်မျိုးရှိပါသည်။ (၁)

(၁) *خاصہ* ဆိုသည်မှာ *حقیقت* တစ်ခုထဲ၏ *افراد* များနှင့်သာ သီးသန့်ဖြစ်သော *کلی عرضی* ကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - ရယ်ခြင်းသည် လူသားနှင့် သီးသန့်ဖြစ်သည်။

(၂) *عرض عام* ဆိုသည်မှာ *حقیقت* မတူညီသော အရာများ၏ *افراد* များအပေါ်တွင်လည်း အသုံးပြုသော *کلی عرضی* ကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - ခြေထောက်နှင့် လမ်းလျှောက်ခြင်းသည် လူ၊ နွား၊ ဆိတ်၊ သိုး စသည့်

ခြေလေးချောင်း ခြေနှစ်ချောင်း တိရစ္ဆာန်များအားလုံးပေါ်တွင်သာ သုံးစွဲပါသည်။

လေ့ကျင့်ခန်းများ

အဖြေများ	မေးခွန်းများ
جنس	حیوان، فرس
جنس	جسم نامی، شجر، انار
فصل	حیوان، حساس
فصل	فرس، صاہل
خاصہ	انسان، کاتب
عرض عام	انسان قائم
جنس	جسم مطلق، فرس
عرض عام	غنم، ماشی
فصل	حمار، ناہق
عرض عام	انسان، ہندی

منطق ပညာရှင်များက ما هو သုံးစွဲပုံများကို သတ်မှတ်ထားပါသည်။

ဦးစွာ ما هو ၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုတင်ပြခဲ့ကြပါသည်။

هو ما ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ “ထိုအရာဘာလဲ၊ ထိုအရာကိုဘယ်လို ခေါ်သလဲ” ဟုအဓိပ္ပါယ်ရသည်။ هو ما ဖြင့် အရာဝတ္ထုများ၏ ဇစ်မြစ်ကို မေးမြန်းမှု ပြုလုပ်ပေးပါသည်။

هو ما ၏သုံးစွဲပုံမှာ အရာဝတ္ထုများအပေါ်တွင် သုံးစွဲမှုပြုသည်။ အရာဝတ္ထုနှစ်ခု သို့မဟုတ် အများ၏အပေါ်တွင် هو ما ကို သုံးစွဲမှုပြုပါသည်။

အကယ်၍ هو ما ဖြင့်အရာဝတ္ထုတစ်ခုတည်း၏ **حقيقت** အား မေးမြန်းခဲ့လျှင် အဖြေတွင် ***حقيقت مخصوصہ*** လာမည်။

ဥပမာ - ما هو الإنسان ဟုမေးလာခဲ့လျှင် حيوان ناطق ဟုသာ ဖြေရမည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် حيوان ناطق သည် ***انسان*** ၏ **حقيقت** ***مخصوصہ*** ဖြစ်သည်။

အကယ်၍ هو ما ဖြင့်အရာဝတ္ထုနှစ်ခု သို့မဟုတ် အများအား မေးမြန်းခဲ့လျှင် အဖြေသည် ***حقيقت مشترکہ*** လာမည်။

ဥပမာ - ما الإنسان والفرس والجمل والغنم؟ ဟု မေးလာခဲ့လျှင် အဖြေတွင် حيوان ဟုသာ ဖြေရမည်။

အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော် حيوان သည် غنم، فرس، جمل، قرد، كلب စသည်တို့၏ حقيقت مشترك ဖြစ်သည်။

အကယ်၍ ما هو ဖြင့် လူ၊ နွားး၊ မြင်း၊ ဆိတ်၊ သစ်ပင်တို့၏ حقيقت ကိုမေးမြန်းမှုပြုခဲ့လျှင် အဖြေတွင် حقيقت مشترك လာမည်။

ဥပမာ - ما هم الإنسان والغنم والفرس والشجر؟ ဟု မေးလာခဲ့လျှင် အဖြေတွင် جسم نامی ဟုဖြေရမည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် جسم نامی သည် إنسان، غنم، فرس، شجر စသည်တို့၏ حقيقت مشترك ဖြစ်သည်။

အကယ်၍ ما هو ဖြင့် လူ၊ နွားး၊ မြင်း၊ သစ်ပင်၊ ကျောက်တုံး စသည်တို့၏ حقيقت ကိုမေးမြန်းလာခဲ့လျှင်အဖြေတွင် حقيقت مشترك ဟု သာဖြေရမည်။

ဥပမာ - ما هم الإنسان والغنم والفرس والشجر والحجر؟ ဟု မေးမြန်းလာခဲ့လျှင် အဖြေတွင် جسم ဟုသာဖြေရမည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် إنسان، غنم، فرس، شجر، حجر စသည်တို့၏ حقيقت مشترك ဖြစ်သည် جسم သည်။

လေ့ကျင့်ခန်းများ

အဖြေများ	မေးခွန်းများ
حیوان	فرس،انسان
حیوان	فرس، غنم
جسم	درخت،انگور، حجر
جسم	آسمان،زمین،زید
جسم	شمس، قمر،درخت انار
حیوان	مکھی، چڑیا، گدھا
حیوان ناطق	انسان
حیوان	فرس
حیوان	حمار
جسم	بکری،اینٹ،پتھر،ستارہ
جوہر	پانی،ہوا،حیوان

"جنس နှင့် فصل အမျိုးအစားများ အကြောင်း"

جنس သည်နှစ်မျိုးရှိပါသည်။ (၁) جنس قریب (၂) جنس بعید

(၁) جنس قریب ဆိုသည်မှာ جنس ၏ جزئیات တွေထဲမှာ အရာနှစ်ခု (သို့) နှစ်ခုထက်အများအား မေးမြန်းမှုပြုခဲ့လျှင် အဖြေတွင်ထို جنس သာလျှင် ပြန်ဖြေရမည်။ ဥပမာ - حیوان သည် انسان ၏ جنس قریب ဖြစ်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် حیوان ၏ جزئیات များထဲမှအရာနှစ်ခု (သို့) နှစ်ခုထက်အများအားမေးမြန်းခဲ့လျှင် အဖြေတွင် حیوان သာလာမည်။

(၂) جنس بعید ဆိုသည်မှာ جنس ၏ جزئیات တွေထဲမှ အရာနှစ်ခု (သို့) နှစ်ခုထက် အများအားမေးမြန်းမှုပြုခဲ့လျှင် အဖြေတွင်ထို جنس လာရန်အရေးမကြီးပေ။ တစ်ခါတရံ ထို جنس လာ၍ တစ်ခါတရံ တစ်ခြား အဖြေလာသည်။ ဥပမာ - جسم نامی သည် انسان ၏ جنس بعید ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် "انسان، فرس، درخت ဟာအဘယ်အရာကိုခေါ်သလဲ"ဟု မေးမြန်းလာခဲ့လျှင် جسم نامی ဟုသာဖြေရမည်။ جسم نامی သည် حقیقت انسان فرس درخت စသည်တို့၏ جنس بعید ဖြစ်သည်။ ၎င်းနောက် مشترکہ လည်းဖြစ်သည်။

فصل သည် နှစ်မျိုးရှိသည်။ (၁) فصل قريب (၂) فصل بعيد

(၁) فصل قريب ဆိုသည်မှာ جنس قريب ထဲတွင် ပါဝင်နေသော جزئيات များကိုမိမိထဲ၌ရှိသော جزئيات များဖြင့်သီးသန့်ပြုလုပ်ပေးသည်။ သို့မဟုတ် ခွဲခြားပေးသည်။ ဥပမာ - လူ၊ မြင်း၊ နွား၊ ဆိတ် စသည်တို့သည် حيوان များဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းနောက် حيوان သည် انسان အား မြင်း၊ နွား၊ ဆိတ် တိရစ္ဆာန်များမှ ခွဲခြားပေးနိုင်သည်။ ဤအတွက်ကြောင့် ناطق သည် انسان အတွက် فصل قريب ဖြစ်သည်။

(၂) فصل بعيد ဆိုသည်မှာ جنس بعيد ထဲတွင်ပါဝင်နေသော افراد များကို မိမိထဲတွင်ရှိနေသော جزئيات များဖြင့်ခွဲခြားပေးပါသည်။ ဥပမာ - جسم حساس သည် انسان ၏ فصل بعيد ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် حساس ကို انسان နှင့်အတူဆင်းသက်လာသော جزئيات များကို نامی မှ انسان နှင့်အတူဆင်းသက်လာသော အရာများကို သီးသန့်လုပ်မပေးပါ။

فصل بعيد သည် جنس بعيد ထဲတွင်ပါဝင်နေသော جزئيات များကိုသာ သီးခြားပြုလုပ်ပေးသည်။ جنس قريب ထဲတွင် ပါဝင်နေသော جزئيات များကိုတော့သီးခြားပြုလုပ်မပေးပါ။

လေ့ကျင့်ခန်းများ

အဖြေများ	မေးခွန်းများ
فصل بعید	ناطق جسم
جنس بعید	جسم نامی
فصل قریب	ناهق، حمار
فصل قریب	صاہل، فرس
فصل بعید	حساس، انسان

"کلی နှစ်ခုကြားထဲတွင် ပက်သတ်ဆက်နွယ်မှုအကြောင်း"

کلی နှစ်ခုကြားတွင် ပက်သတ်ဆက်နွယ်မှုကြီး လေးခုအနက် တစ်ခုခုနှင့် ပက်သက်ဆက်နွယ်မှုရှိကြသည်။ ထိုပက်သက်ဆက်နွယ်မှု လေးခုမှာ (၁) تساوی (၂) تباین (၃) عموم خصوص من (၄) عموم مخصوص مطلق وجہ တို့ဖြစ်သည်။

(၁) تساوی ဆိုသည်မှာ ပက်သတ်ဆက်နွယ်နေသော کلی နှစ်ခု အနက် ပထမ کلی သည် ဒုတိယ کلی ၏ افراد တိုင်းအပေါ်တွင် သုံးစွဲမှု ပြုလုပ်နိုင်၍ ဒုတိယ کلی သည်လည်း ပထမ کلی ၏ افراد တိုင်းအပေါ် တွင်

သုံးစွဲမှု ပြုလုပ်နိုင်ခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - လူနှင့် စဉ်းစားဆုံးဖြတ်နိုင်သော သတ္တဝါ။

ရှင်းလင်းချက် - လူဟုပြောဆို၍ စဉ်းစားဆုံးဖြတ်နိုင်သော သတ္တဝါဟု အဓိပ္ပါယ်ကောက်လို့ရ၏ ထိုနည်းတူ စဉ်းစားဆုံးဖြတ်နိုင်သော သတ္တဝါဟု ပြောဆိုလိုက်လျှင်လည်း လူဟုအဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူလို့ရသည်။

(၂) تباين ဆိုသည်မှာ ပက်သတ်ဆက်နွယ်မှုရှိသော كل နှစ်ခု အနက် ပထမ كل သည် ဒုတိယ كل ၏ افراد များအပေါ်သို့ လုံးဝ အသုံးမပြု၍ ဒုတိယ كل သည်လည်း ပထမ كل ၏ افراد များအပေါ်သို့ လုံးဝ အသုံးမပြုခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - လူ နှင့် ခွေး။

ရှင်းလင်းချက် - လူဟုပြောဆိုလိုက်လျှင် ခွေးဟု အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူ၍မရပါ။ ထိုနည်းတူစွာ ခွေးဟုပြောဆိုလိုက်လျှင်လည်း လူဟုအဓိပ္ပါယ် ကောက်ယူ၍ မရတော့ပါ။

(၃) عموم مخصوص مطلق ဆိုသည်မှာ ပက်သတ်ဆက်နွယ်မှု ရှိနေသော كل နှစ်ခုအနက် ပထမ كل သည် ဒုတိယ كل ၏ افراد အားလုံးအပေါ် သုံးစွဲမှုပြုနိုင်၍ ဒုတိယ كل သည်ပထမ كل ၏ افراد အားလုံးအပေါ်၌ သုံးစွဲမှုမပြုတော့ပါ။ တချို့ افراد များအပေါ်၌သာ သုံးစွဲမှုပြုနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ - သတ္တဝါ နှင့် လူသား။

ရှင်းလင်းချက် - သတ္တဝါဟုပြောဆိုလိုက်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် လောကၥ်ရှိသော သက်ရှိသတ္တဝါအားလုံး ပါဝင်သွားပေသည်။ လူဟု ပြောဆိုလိုက်သည်နှင့် လူသားများကို အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူရပေမည်။ သတ္တဝါသည် عام ဖြစ်၍ လူသည် خاص ဖြစ်သည်။

(၄) عموم خصوص من وجه ဆိုသည်မှာ ပက်သတ်ဆက်နွယ်မှု ရှိသော كل နှစ်ခုအနက် ပထမ كل သည် ဒုတိယ كل ၏ افراد တချို့အပေါ်၌ သုံးစွဲမှုပြု၍ ဒုတိယ كل သည်လည်း ပမထ كل ၏ افراد တချို့အပေါ်၌ သာ သုံးစွဲမှုပြုပါသည်။ ဥပမာ - အဖြူရောင်နှင့် သတ္တဝါ။

ရှင်းလင်းချက် - အဖြူရောင်ဟု ပြောဆိုလိုက်လျှင် သတ္တဝါ တချို့သည် အဖြူရောင်သတ္တဝါများဖြစ်ကြ၍ သတ္တဝါတချို့သည် အဖြူ ရောင်မဟုတ်ကြပါ။ ထိုနည်းတူ သတ္တဝါဟုပြောဆိုလိုက်လျှင်လည်း အဖြူရောင်တချို့သည် သတ္တဝါဖြစ်၍ အဖြူရောင်တချို့သည်သတ္တဝါ မဟုတ်ကြပါ။

လေ့ကျင့်ခန်းများ

မေးခွန်းများ	အဖြေများ
حیوان، فرس	عموم و مخصوص مطلق
انسان، حجر	تباین
جسم، حمار	عموم و مخصوص مطلق

عموم و خصوص من وجه	حیوان،اسود
عموم و مخصوص مطلق	جسم نامی، شجر نخل
عموم و مخصوص مطلق	حجر، جسم
تباین	انسان، غنم
عموم و مخصوص مطلق	رومی،انسان
تباین	غنم،حمار
تساوی	فرس،صاہل
تساوی	حساس،حیوان

"معرف နှင့် قول شارح ၏ အကြောင်း"

သိရှိပြီးသားဖြစ်သော تصور နှစ်ခု (သို့မဟုတ်) နှစ်ခုထက်အများအား ပေါင်းစပ်၍ မသိရသေးသော تصور များ၏အသိ သိရခြင်းကို معرف နှင့် قول شارح ဟုတ်ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - حیوان နှင့် ناطق

ရှင်းလင်းချက် - حیوان ၏အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း သိရှိသည်။ ၎င်းနောက် ناطق ၏အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း သိရှိသည်။ ဤအသိနှစ်ခုကို ပေါင်းစပ်၍ မသိရသေးသော انسان ၏အဓိပ္ပါယ်ကိုပါ ရရှိသွားပေသည်။

ဆိုလိုရင်းမှာ *حيوان ناطق* သည် လူသားအား ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်သည်ကို သိရှိသွားပါသည်။ ထိုအသိကို အရင်က မသိရပေ၊ *تصور* နှစ်ခု ပေါင်းစပ်ပြီးမှသာ သိရှိရပေသည်။

معرف နှင့် *قول شارح* သည် (၄) မျိုးရှိပါသည်။ (၁) *حد*(၂) *حد تام* (၃) *رسم تام* (၄) *رسم ناقص* (၅) *ناقص*

(၁) *حد تامہ* ဆိုသည်မှာ အရာဝတ္ထုများအား ရှင်းလင်းမှုပြုလုပ်ရာတွင် *جنس قریب* နှင့် *فصل قریب* ပေါင်းစပ်၍ ပြုလုပ်ခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - *انسان* ၏ *تعریف* ကိုဖြင့် *حیوان ناطق* ပြုလုပ်ခြင်း။

(၂) *حد ناقص* ဆိုသည်မှာ အရာဝတ္ထုများအား ရှင်းလင်းမှုပြုလုပ်ရာတွင် *جنس بعید* နှင့် *فصل قریب* ပေါင်းစပ်၍ ပြုလုပ်ပါသည်။ သို့မဟုတ် *فصل قریب* တစ်ခုတည်းဖြင့် အရာဝတ္ထုများအား ရှင်းလင်းမှုပြုလုပ်ပေးပါသည်။ ဥပမာ - *انسان* ၏ *تعریف* ကို *جسم ناطق* (သို့မဟုတ်) *ناطق* တစ်ခုတည်းဖြင့်ပြုလုပ်ခြင်း။

(၃) *رسم تامہ* ဆိုသည်မှာ အရာဝတ္ထုများကို ရှင်းလင်းမှု ပြုလုပ်ရာတွင် *جنس بعید* နှင့် *خاصہ* ပေါင်းစပ်၍ ပြုလုပ်ပါသည်။ ဥပမာ - *انسان* ၏ *تعریف* ကို حيوان ضاحك ဖြင့်ပြုလုပ်ခြင်း။

(၄) رسم ناقص ဆိုသည်မှာ အရာဝတ္ထုများအား ရှင်းလင်းမှုပြုလုပ်ရာတွင် جنس بعید နှင့် خاصہ ပေါင်းစပ်၍ ပြုလုပ်ပါသည်။ (သို့) خاصہ တစ်ခုတည်းဖြင့် အရာဝတ္ထုများအား ရှင်းလင်းမှု ပြုလုပ်ပေးပါသည်။ ဥပမာ - انسان ၏ تعریف ကို جسم ضاحك (သို့မဟုတ်) ضاحك တစ်ခုတည်းဖြင့် ပြုလုပ်ခြင်း။

حد ဆိုသည်မှာ حقیقت ကိုဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

رسم ဆိုသည်မှာ عرض ကိုဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

تامہ ဆိုသည်မှာ کامل ကိုဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

ناقص ဆိုသည်မှာ بے کامل ကိုဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်းများ

အဖြေများ	မေးခွန်းများ
حد ناقص	جوہر، ناطق
حد ناقص	جسم نامی، ناطق
حد ناقص	جسم، حساس
حد ناقص	جسم متحرک بالارادہ
حد تام	حیوان، صاہل، فرس
حد تام	حیوان، ناہق، گدھا
حد ناقص	جسم، ناہق
حد ناقص	حساس
حد ناقص	ناطق
حد تام	الكلمة: لفظٌ وُضعَ لمعنى مفرد.
حد تام	الفعل: كلمةٌ دلَّتْ على معنى فى نفسها مقترنةً بأحد الأزمنة الثلاثة.

"تصديقات များ၏ အကြောင်း"

جمع ဆိုသည်မှာ သိရှိပြီးသားဖြစ်သော تصديق နှစ်ခု (သို့) နှစ်ခုထက်အများအား ပေါင်းစပ်၍ မသိရှိသေးသော تصديق များ၏ အသိရရှိသွားခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

ဥပမာ - လူသားတို့သည် သက်ရှိများဖြစ်သည်။ သက်ရှိတိုင်း၌ ခန္ဓာကိုယ်ရှိသည်။ ဤ تصديق နှစ်ခုကို ပေါင်းစပ်၍ မသိရသေးသော تصديق ၏အသိကိုပါ ရရှိသွားသည်။ "ထိုအသိမှာ သက်ရှိတိုင်းတွင် ခန္ဓာကိုယ်ပါရှိသည်"။

"قضية များ အကြောင်း"

قضية ဆိုသည်မှာ ပေါင်းစပ်ထားသော စကားစုတိုင်းကိုခေါ်ဆိုပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ စကားတစ်ခွန်းအား ပြောလိုက်သည်နှင့် ထိုစကားအား ကြားသိရသူက ဤ စကားမှန်သည်၊ မှားသည်ကိုလည်း တွေးခေါ်နိုင်သည်။ ဥပမာ - زيد ရပ်နေသည်။

قضية သည်နှစ်မျိုးရှိသည်။ (၁) قضية حملية (၂) قضية شرطية

(၁) *قضیہ حملیہ* ဆိုသည်မှာ *مفرد* နှစ်ခုပေါင်းစပ်ထားသော စကားစု ကိုခေါ်ပါသည်။ ထိုစကားစုတွင် *مفرد* တစ်ခုကနောက် *مفرد* တစ်ခု အတွက် အတည်ပြုပေးမည်။ (သို့) *نفی* ပြုလုပ်ပေးမည်။

موجبہ قضیہ حملیہ ဆိုသည်မှာ *مفرد* တစ်ခုကနောက် *مفرد* တစ်ခုအား အတည်ပြုလုပ်ပေးခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - *زید* ရပ်နေပါသည်။

سالبہ قضیہ حملیہ ဆိုသည်မှာ *مفرد* တစ်ခုကနောက် *مفرد* တစ်ခုအား *نفی* ငြင်းဆိုခြင်း အတည်မပြုပေးခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - *زید* သည် ပညာရှင်မဟုတ်ပါ။

موضوع ဆိုသည်မှာ *قضیہ حملیہ* ၏ ပထမအစိတ်အပိုင်းကို ခေါ် သည်။ ဥပမာ - *زید کھڑا ہے* တွင် *زید* သည် *موضوع* ဖြစ်သည်။

محمول ဆိုသည်မှာ *قضیہ حملیہ* ၏ ဒုတိယအစိတ်အပိုင်းကို ခေါ် သည်။ ဥပမာ -*زید کھڑا ہے* တွင် *کھڑا* ရပ်နေခြင်းသည် *محمول* ဖြစ်သည်။

قضیہ حملیہ သည်လေးမျိုးရှိပါသည်။ (၁) *مخصوصہ* (၂) *طبعیہ* (၃) *محصورہ* (၄) *مہملہ*

(၁) *قضیہ مخصوصہ* ဆိုသည်မှာ ၎င်း *قضیہ* ၏ *موضوع* သည်သီးသန့်သတ်မှတ်ထားသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်မည်။

ဥပမာ - *زید کھڑا ہے* တွင် *موضوع* (ခေါ်) *زید* သည် သီးသန့် သတ်မှတ်ထားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။

(၂) *قضیہ طبعیہ* ဆိုသည်မှာ ၎င်း *قضیہ* ၏ *موضوع* သည် *کلی* ဖြစ်ပြီး ထို *کلی* ၏အဓိန္ဓိသည် မိမိ၏ *مفہوم* အပေါ်၌သာ သက်ရောက်သည် *افراد* များအပေါ်တွင် မသက်ရောက်ပါ။ ဥပမာ - *انسان نوع ہے* ဤပမာတွင် *نوع* ဖြစ်ခြင်းဆိုသော အဓိန္ဓိသည် *انسان* ၏ *مفہوم* အတွက်သာဖြစ်မည်။ *انسان* ၏ *افراد* များအပေါ်မသက်ရောက်ပါ။

(၃) *قضیہ محصورہ* ဆိုသည်မှာ ၎င်း *قضیہ* ၏ *موضوع* သည် *کلی* ဖြစ်ပြီး ထို *کلی* ၏အဓိန္ဓိသည်မိမိ၏ *افراد* များအပေါ်တွင် သုံးစွဲမှုပြုပါသည်။ ဥပမာ - လူသားတိုင်းသည် သက်ရှိများဖြစ်ကြသည်။ ဤပမာတွင် သက်ရှိဖြစ်ခြင်းဆိုသော အဓိန္ဓိအား လူသားတို့၏ *افراد* အားလုံးပေါ်တွင် ချမှတ်ပေးပါသည်။

(၂) *موجبہ کلیہ* (၁) *قضیہ محصورۃ* သည်အမျိုးအစား(၄)မျိုးရှိပါသည်။ (၁) *موجبہ کلیہ* (၄) *سالبہ کلیہ* (၃) *موجبہ جزئیہ* (၃) *سالبہ کلیہ* ၎င်းတို့ကို *محصورات اربعہ* ဟုလည်း ခေါ်ကြပါသည်။

(၁) *موجبِ کلیہ* ဆိုသည်မှာ *موضوع* ၏ *افراد* တိုင်းကို *محمول* က အတည်ပြုလုပ်ပေးပါသည်။ ဥပမာ - လူတိုင်းသည် သက်ရှိများဖြစ်ကြသည်။ ဤပမာတွင် *موضوع* (ခေါ်)လူတိုင်းအား *محمول* (ခေါ်) သက်ရှိဖြစ်ခြင်းက အတည်ပြုလုပ်ပေးသည်။

(၂) *موجبِ جزئیہ* ဆိုသည်မှာ *موضوع* ၏ *افراد* တစ်ချို့ကိုသာ *محمول* က အတည်ပြုလုပ်ပေးပါသည်။ ဥပမာ - တချို့သက်ရှိများသည်သာ လူဖြစ်ကြသည်။ ဤပမာတွင် *موضوع* ခေါ် တချို့သက်ရှိများ ကို *محمول* (ခေါ်) လူဖြစ်ခြင်းက အတည်ပြုလုပ်ပေးပါသည်။

(၃) *سالبہ کلیہ* ဆိုသည်မှာ *محمول* သည် *موضوع* ၏ *افراد* တိုင်းအား *نفی* ပြုလုပ်ပေးပါသည်။ ဥပမာ - မည်သည့် လူသားများ ကျောက်တုံးမဟုတ်ကြပါ။ ဤပမာတွင် *موضوع* ခေါ် မည်သည့်လူသားမျှ *محمول* (ခေါ်) ကျောက်တုံးမဟုတ်ကြောင်း တင်ပြပေးသည်။

(၄) *سالبہ جزئیہ* ဆိုသည်မှာ *محمول* သည် *موضوع* ၏ *افراد* တစ်ချို့ကို သာ *نفی* ပြုလုပ်ပေးပါသည်။ ဥပမာ - တချို့သောသက်ရှိများသည် လူ မဟုတ်ကြပါ။ ဤပမာတွင် *موضوع* ခေါ် တချို့သက်ရှိများအား *محمول* ခေါ်လူမဟုတ်ကြသည်ကို တင်ပြထားပါသည်။

مہملہ قضیہ ဆိုသည်မှာ *موضوع* ၏ *افراد* များအား *محمول* က အတည် ပြုလုပ်ပေးပါသည်။ သို့သော် *موضوع* ၏ *افراد* အားလုံးကို အတည်ပြုလုပ် ပေးတာလား သို့မဟုတ်တချို့ကိုပဲလား ဆိုသည့် ရှင်းလင်းချက်တင်ပြ မထားပေ။ ဥပမာ - လူသားသည် သက်ရှိဖြစ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်းများ

အဖြေများ	မေးခွန်းများ
قضیہ مخصوصہ	عمرو مسجد میں ہے
قضیہ طبعیہ	حیوان جنس ہے
محصورہ موجبہ کلیہ	ہر گھوڑا ہنہناتا ہے
محصورہ سالبہ کلیہ	کوئی گدھا بے جان نہیں
محصورہ موجبہ جزئیہ	بعض انسان لکھنے والے ہے بعض ان پڑھ ہیں
محصورہ موجبہ کلیہ	ہر گھوڑا جسم والے ہے
محصورہ سالبہ کلیہ	کوئی پتھر انسان نہیں
محصورہ موجبہ کلیہ	ہر متکبر ذلیل ہے
محصورہ موجبہ کلیہ	ہر متواضع عزت والا ہے

قضیہ شرطیہ ၏ အကြောင်း

قضیہ شرطیہ ဆိုသည်မှာ قضیہ နှစ်ခုပေါင်းစပ်၍ ပြုလုပ်ထားသော စကားစုကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - နေထွက်နေသည်။ နေ့အချိန်ဖြစ်နေသည်။ နေထွက်နေခြင်းသည်ပထမ قضیہ ဖြစ်သည်။ နေ့အချိန် ဖြစ်ခြင်းသည် ဒုတိယ قضیہ ဖြစ်သည်။

قضیہ شرطیہ ၏ပထမ جزء ကို مقدم ဟုခေါ်ပါသည်။

قضیہ شرطیہ ၏ ဒုတိယ جزء ကို تالی ဟုခေါ်ပါသည်။

قضیہ شرطیہ ၏အမျိုးအစား (၂) မျိုးရှိသည်။ (၁) قضیہ شرطیہ متصلہ (၂) قضیہ شرطیہ منفصلہ

(၁) قضیہ شرطیہ متصلہ ဆိုသည်မှာ قضیہ တစ်ခုခုကို လက်ခံလိုက်ရုံဖြင့် နောက် قضیہ တစ်ခု၏ ثابت ဖြစ်ခြင်း نفی ဖြစ်ခြင်း၏ အမိန့်ကိုပါသိရှိရသော قضیہ ကိုခေါပါသည်။ အကယ်၍ ثابت ဖြစ်ခြင်း၏ အမိန့်ပါရှိခဲ့လျင် متصلہ موجبہ ဟုခေါသည်။ ဥပမာ زید သည် انسان ဖြစ်လျင်သက်ရှိလည်းဖြစ်သည်။

ဤပမာတွင် زید ၏ انسان ဖြစ်ခြင်းနှင့်အတူ သက်ရှိဖြစ်ခြင်းဆိုသော ثابت အမိန့်လည်းပါရှိသည်။

အကယ်၍ نفی ဖြစ်ခြင်း၏အမိန့်ပါခဲ့လျှင် متصلہ سالبہ ဟုခေါ်သည်။ ဥပမာ - زید သည် انسان ဖြစ်လျှင်မြင်းမဟုတ်ပါ။ ဤပမာတွင် زید ၏ انسان ဖြစ်ခြင်းနှင့်အတူ မြင်းမဟုတ်ပါဆိုသော حکم نفی လည်းပါရှိပါသည်။

قضیہ شرطیہ منفصلہ ဆိုသည်မှာ قضیہ နှစ်ခုကြားတွင် တသီးတခြား ပြုလုပ်ပေးခြင်းနှင့်အတူ ثابت ဖြစ်ခြင်း၊ نفی ဖြစ်ခြင်း၏ အမိန့်ပါ ကျရောက်ခြင်းခံရသော قضیہ ကိုခေါ်သည်။

قضیہ နှစ်ခုကြားတွင် ခြားနားပေးခြင်းသည် ၎င်း قضیہ နှစ်ခု အနက် တစ်ခုအား အတည်ပြုလုပ်ရန်အတွက် ဖြစ်မည်ဆိုလျှင် ထိုကဲ့သို့ قضیہ ကို موجبہ منفصلہ ဟုခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ - ဤအရာသည် သစ်ပင်လား။ သို့မဟုတ် ကျောက်တုံး လား။

ဤပမာတွင် အရာဝတ္ထုတစ်ခုထဲက သစ်ပင်နှင့်ကျောက်တုံး နှစ်ခုစလုံး မဖြစ်နိုင်ပေ။ ဤအတွက်ကြောင့် ထို قضیہ နှစ်ခုအနက်မှ တစ်ခုကိုသာလျှင် သတ်မှတ်အတည်ပြုပေးရမည်။ ဤကဲ့သို့ အတည်ပြု ပေးလိုက်လျှင် موجبہ منفصلہ ဖြစ်သွားမည်။

قضیہ နှစ်ခုကြားတွင် ခြားနားပေးခြင်းက ၎င်း قضیہ နှစ်ခုအနက် တစ်ခုအား ငြင်းဆိုမှုပြုလုပ်ရန်အတွက်ဖြစ်မည်ဆိုလျှင် ထိုကဲ့သို့ قضیہ ကို سالبہ منفصلہ ဟုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - زید သည် လူဖြစ်လျှင် မြင်းမဖြစ်

နိုင်ပါ။ ဤပမာတွင် قضيه နှစ်ခုအနက် တစ်ခုခုအား ငြင်းဆိုရန်အတွက် ဖြစ်၏။ زيد သည် လူသားတစ်ယောက်ဖြစ်သည့်အတွက်ကြောင့် زيد မြင်း ဖြစ်နိုင်ခြင်းကို ငြင်းဆိုပေးသည်။ زيد ထံမှ မြင်းဖြစ်ခြင်းကို ငြင်းဆိုသည့် အတွက်ကြောင့် سالبه منفصله ဖြစ်သည်။

شرطيه متصله ၏အမျိုးအစား(၂)မျိုးရှိပါသည်။ (၁) شرطيه متصله لزوميه (၂) شرطيه متصله اتفاقيه

(၁) شرطيه متصله لزوميه ဆိုသည်မှာ قضيه နှစ်ခုကြားထဲတွင် ခိုင်မာသော ပတ်သက် ဆက်နွယ်မှုရှိနေခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပထမ قضيه ကိုရရှိရုံဖြင့် ဒုတိယ قضيه ကိုပါတစ်ပါတည်းရရှိသွားပါသည်။

ဥပမာ - နေထွက်နေလျှင် နေ့ရှိနေသည်။

(၂) شرطيه متصله اتفاقيه ဆိုသည်မှာ قضيه နှစ်ခုကြားထဲတွင် ခိုင်မာသော ပတ်သက် ဆက်နွယ်မှုတော့မရှိပါ။ သို့သော် قضيه နှစ်ခုသည် ရုတ်တရက်နှင့် ဆက်နွယ်မှုရှိသွားခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - လူသည် သက်ရှိဖြစ်လျှင် ကျောက်တုံးသည် သက်မဲ့ဖြစ်မည်။

شرطيه منفصله ၏အမျိုးအစား(၂)မျိုးရှိပါသည်။ (၁) شرطيه منفصله عناديه (၂)

(၁) شرطیہ منفصلہ عنادیہ ဆိုသည်မှာ قضیہ နှစ်ခုစလုံး၏။ ذات ကိုယ်တိုင်ကပင် قضیہ နှစ်ခုစလုံးကိုခွဲခြားမှု ပြုလုပ်ပေးရန် တောင်းဆိုနေသည်။ ဥပမာ - (၃) ဆိုသည့် ကိန်းဂဏန်းသည် စုံနှင့်မ နှစ်ခုစလုံး မဖြစ်နိုင်ပါ။ စုံဖြစ်လျှင်ဖြစ် မ,ဖြစ်လျှင်ဖြစ်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် (၃) သည် မ,ဖြစ်သည့်အတွက်ကြောင့် စုံမဟုတ်တော့ပါ။

(၂) شرطیہ منفصلہ اتفاقیہ ဆိုသည်မှာ قضیہ နှစ်ခုကြားထဲတွင် ခြားနားမှုသည် ذات အရ ခြားနားခြင်းမဟုတ်ပါ။ ရုတ်တရက် ခြားနားသွားရခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ - زید သည် کاتب ဖြစ်သည်။ သို့သော် شاعر တော့မဟုတ်ပါ။

شرطیہ منفصلہ ၏ အမျိုးအစား (၃) မျိုး ထပ်ရှိပြန်ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ (၁) حقیقیہ (၂) مانعۃ الجمع (၃) مانعۃ الخلو

(၁) حقیقیہ ဆိုသည်မှာ قضیہ နှစ်ခု၏ကြားထဲတွင် ခြားနားရမည်ဆိုသည့် စည်းကမ်းချက်ပါရှိသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ قضیہ နှစ်ခုစလုံးသည် တစ်နေရာထဲမှာ စုရုံးမရပါ။ ဤကဲ့သို့ပင် قضیہ နှစ်ခုစလုံးသည်လည်း တစ်နေရာထဲမှ ထွက်ခွာသွား၍မရပါ။ قضیہ တစ်ခုရှိနေလျှင် နောက် قضیہ တစ်ခုမရှိရပါ။

ဥပမာ - ကိန်းဂဏန်းတစ်ခုတည်းက စုံနှင့်မ နှစ်ခုစလုံး ဖြစ်၍ မရပါ။ ဤအတိုင်း ကိန်းဂဏန်းတစ်ခုသည် စုံလည်းမဟုတ် မ,လည်း မဟုတ် ဤသို့မရပါ။ စုံဖြစ်နေလျှင် မ,မဖြစ်ပါ။ ထို့အတူ မ,ဖြစ်နေလျှင် လည်း စုံမဖြစ်တော့ပါ။ ဤပုစံမှသာလျှင် حقيقيه منفصله ဖြစ်မည်။

(၂) مانعة الجمع ဆိုသည်မှာ قضيه နှစ်ခုသည် တစ်နေရာထဲမှာ တစ် ပြိုင်တည်း စုရုံး၍မရပါ။ သို့သော် قضيه နှစ်ခုသည် တစ်နေရာထဲမှ ထွက်သွားလို့တော့ ရပါသည်။ ဥပမာ - ဤအရာသည် သစ်ပင်လား။ သို့မဟုတ် ကျောက်တုံးလား။ ဤပမာတွင် အရာဝတ္ထုတစ်ခုထဲက သစ်ပင်နှင့် ကျောက်တုံး နှစ်ခုစလုံး မဖြစ်နိုင်ပါ။ သစ်ပင်ဖြစ်ခဲ့လျှင် ကျောက်တုံးမဟုတ်တော့ပါ။ ကျောက်တုံးဖြစ်ခဲ့လျှင်လည်း သစ်ပင် မဟုတ်တော့ပါ။ သို့သော် ဖြစ်နိုင်သည်မှာ အရာဝတ္ထုတစ်ခုက သစ်ပင် လည်းမဟုတ် ကျော်တုံးလည်းမဟုတ်။ တိရစ္ဆာန်တစ်ကောင်ကောင်ဖြစ် နေသည်။ ဤကဲ့သို့ဖြစ်နိုင်သည်။

(၃) مانعة الخلو ဆိုသည်မှာ قضيه နှစ်ခုသည် တစ်နေရာထဲမှ တစ်ပြိုင်တည်း ခွဲခွာသွားလို့ မရပါ။ သို့သော် قضيه နှစ်ခုသည် တစ်နေရာ တည်းတွင် စုရုံးလို့တော့ရပါသည်။ ဥပမာ - زيد ရေထဲတွင်ရှိသည်။ သို့သော် ရေမနစ်ပါ။ ဤပမာတွင် قضيه နှစ်ခုစလုံးကို ခွဲခြား၍မရပါ။ ခွဲခြားလိုက်လျှင် အမှားကြီး မှားသွားနိုင်သည်။

ဥပမာဆိုရသော် *زید* ရေထဲတွင်မရှိပါ။ ရေနစ်သွားပြီ ဤကဲ့သို့ ပြောဆိုလို့မရပါ။ ဤကဲ့သို့ပြောဆိုလို့ ရ၏ *زید* ရေထဲတွင်ရှိ၍ ရေမနစ်ပါ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် *زید* ရေကူးနေ၍ဖြစ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်းများ

အဖြေများ	မေးခွန်းများ
شرطیہ موجبہ متصلہ لزومیہ	اگر یہ شے گھوڑا ہے تو جسم ضرور ہے۔
شرطیہ موجبہ منفصلہ عنادیہ مانعۃ الجمع	یہ شے گھوڑا ہے یا گدھا۔
شرطیہ موجبہ منفصلہ اتفاقیہ	یہ شے یا تو جاندار ہے یا سپید ہے۔
شرطیہ موجبہ متصلہ اتفاقیہ	اگر گھوڑا ہنہنانے والا ہے تو انسان جسم والا ہے
شرطیہ موجبہ منفصلہ عنادیہ حقیقیہ	زید عالم ہے یا جاہل ہے
شرطیہ موجبہ منفصلہ عنادیہ حقیقیہ	عمر بولتا ہے یا گونگا ہے
شرطیہ موجبہ منفصلہ اتفاقیہ	بکر شاعر ہے یا کاتب
شرطیہ موجبہ منفصلہ عنادیہ اور حقیقیہ	زید گھر میں ہے یا مسجد میں
شرطیہ موجبہ منفصلہ عنادیہ اور حقیقیہ	خالد بیمار ہے یا تندرست ہے
شرطیہ موجبہ منفصلہ عنادیہ اور مانعۃ الجمع	زید کھڑا ہے یا بیٹھا ہے
شرطیہ موجبہ متصلہ لزومیہ	اگر سورج نکلے گا تو زمین روشن ہو گی
شرطیہ موجبہ متصلہ لزومیہ	اگر وضو کرو گے تو نماز صحیح ہو گی
شرطیہ موجبہ منفصلہ عنادیہ اور حقیقیہ	آدمی نیک بخت ہے یا بد بخت

تناقض ၏ အကြောင်း

تناقض ဆိုသည်မှာ قضیه နှစ်ခု၏ကြားထဲတွင် موجبه နှင့် سالبه ဖြစ်မှုအပေါ် အခြခံ၍ قضیه နှစ်ခုကြားထဲတွင် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်နေသော قضیه နှစ်ခုကို نقیضین ဟုခေါ်ပါသည်။

تناقض ဆိုသည်မှာ قضیه နှစ်ခု၏ကြားထဲတွင် سالبه موجبه ဖြစ်ခြင်း နှင့်အတူ قضیه နှစ်ခု၏ကြားထဲတွင် မှန်ခြင်း မှားခြင်းမှာလည်း ဆန့်ကျင် ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ဥပမာဆိုရမည်ဆိုလျှင် ပထမ قضیه သည် မှန် နေမည်ဆိုလျှင် ဒုတိယ قضیه ကတော့ မှားနေရမည်။ ဥပမာ - زید သည် ပညာရှင်ဖြစ်သည်။ زید သည် ပညာရှင်မဖြစ်ပါ။ تناقض ဖြစ်သော قضیه နှစ်ခုသည် တစ်နေရာထဲတွင် တစ်ပြိုင်နက် စုရုံး၍မရပါ။ ထိုကဲ့သို့ပင် تناقض ဖြစ်နေသော قضیه နှစ်ခုသည် တစ်နေရာထဲမှ ထွက်သွား၍လည်း မရပါ။ ဥပမာ - زید ပညာရှင်ဖြစ်သည်။ زید ပညာရှင်မဖြစ်ပါ။ ဤ ပမာ တွင် زید သည် عالم လည်းဖြစ် عالم မဖြစ်သူလည်း ဖြစ်ဟူ၍ သုံးနှုန်း ပြောဆိုလို့မရပါ။ ဤသို့မဖြစ်နိုင်ပါ။ قضیه နှစ်ခု၏ကြားထဲတွင် تناقض ဖြစ်ဖို့ရန်အတွက် စည်းကမ်းချက် (၈) ချက် ရှိရန်အရေးကြီးပါသည်။

(၁) تناقض ဖြစ်ရန်အတွက် قضيه နှစ်ခု၏ موضوع တူရမည်။ ဥပမာ - زيد ရပ်နေသည်။ زيد ရပ်မနေပါ။ موضوع မတူလျှင် تناقض မဖြစ်ပါ။ ဥပမာ - زيد ရပ်နေသည်။ بكر ရပ်မနေပါ။ ဤပမာသည် تناقض မဖြစ်ပါ။

(၂) تناقض ဖြစ်ရန်အတွက် قضيه နှစ်ခု၏ محمول တူရမည်။ ဥပမာ - زيد ထိုင်နေသည်။ زيد ထိုင်မနေပါ။ محمول မတူလျှင် تناقض မဖြစ်ပါ။ ဥပမာ - زيد ထိုင်နေသည်။ زيد ရပ်မနေပါ။ ဤပမာသည် تناقض မဖြစ်ပါ။

(၃) تناقض ဖြစ်ရန်အတွက် قضيه နှစ်ခု၏ مكان တူရမည်။ ဥပမာ - زيد အိမ်ထဲတွင်ရှိသည်။ زيد အိမ်ထဲတွင်မရှိပါ။ مكان မတူလျှင် تناقض မဖြစ်ပါ။ ဥပမာ - زيد အိမ်ထဲတွင်ရှိသည်။ زيد ဗလီထဲတွင်မရှိပါ။ ဤပမာသည် تناقض မဖြစ်ပါ။

(၄) تناقض ဖြစ်ရန်အတွက် قضيه နှစ်ခု၏ زمانه တူရမည်။ ဥပမာ - زيد နေ့တွင်အိပ်သည်။ زيد နေတွင်မအိပ်ပါ။ زمانه မတူလျှင် تناقض မဖြစ်ပါ။ ဥပမာ - زيد နေ့တွင်အိပ်သည်။ زيد ညတွင်မအိပ်ပါ။ ဤပမာသည် تناقض မဖြစ်ပါ။

(၅) *تناقض* ဖြစ်ရန်အတွက် *قضیہ* နှစ်ခု၏ *قوت فعل* တူရမည်။ ဥပမာ - ဤခွက်ထဲ၌ ရှိသောအရက်သည် မူးစေနိုင်ပါသည်။ ဤခွက်ထဲ၌ ရှိသောအရက်သည် မမူးစေနိုင်ပါ။

(၆) *تناقض* ဖြစ်ရန်အတွက် *قضیہ* နှစ်ခု၏ *شرط* တူရမည်။ ဥပမာ - *زید* ရေးနေသ၍ လက်များလှုပ်နေသည်။ *زید* ရေးနေသ၍လက်များ မလှုပ်ပါ။

(၇) *تناقض* ဖြစ်ရန်အတွက် *قضیہ* နှစ်ခု၏ *کل و جزء* ဖြစ်ခြင်း တူရမည်။ ဥပမာ - *جبّی* တကိုယ်လုံးမဲသည်။ *جبّی* တကိုယ်လုံးမမဲပါ။

(၈) *تناقض* ဖြစ်ရန်အတွက် *قضیہ* နှစ်ခု၏ *اضافت* တူရမည်။ ဥပမာ - *زید* သည် *عمر* ၏အဖေဖြစ်သည်။ *زید* သည် *عمر* ၏ အဖေမဟုတ်ပါ။ အထက်ပါစည်းကမ်းချက်(၈)ချက်နှင့် ကိုက်ညီမှသာလျှင် *قضیہ* နှစ်ခု၏ ကြားတွင် *تناقض* ဖြစ်မည်။ စည်းကမ်းချက်များနှင့် မကိုက်ညီလျှင် *تناقض* မဖြစ်ပါ။ အဓိပ္ပါယ်မှန်ယုံဖြင့် မလုံလောက်ပါ။ အဓိပ္ပါယ်မှန်ရန်လည်း အရေးမကြီးပါ။

ဓါတ်လေ့ကျင့်ခန်းများ تناقض

အဖြေများ	မေးခွန်းများ
بعض گھوڑے جاندار نہیں ہیں	ہر گھوڑا جاندار ہے
کوئی جاندار بکری نہیں ہے	بعض جاندار میں سے بکری ہے
بعض انسان درخت ہیں	کوئی انسان درخت نہیں ہے
یہ قضیہ تناقض نہیں وحدت مکان نہ ہو	عمر مسجد میں ہے گھر میں نہیں ہے
یہ قضیہ تناقض نہیں وحدت شرط نہ ہو	بکر زید کا بیٹا ہے بکر عمرو کا بیٹا نہیں
یہ قضیہ تناقض نہیں وحدت کل و جزء نہ ہو	فرنگی گورا ہے فرنگی گورا نہیں ہے
بعض انسان جسم نہیں	ہر انسان جسم ہے
کوئی سپید جاندار نہیں	بعض سپید جاندار ہے
ہر جاندار گدھا ہے	بعض جاندار گدھا نہیں ہیں
کوئی انسان لکھنے والا نہیں ہے	بعض انسان لکھنے والے ہیں
ہر بکری کالی ہے	بعض بکریاں کالی نہیں
یہ قضیہ تناقض نہیں وحدت زمانہ نہ ہو	زید دن میں سوتا ہے رات میں نہیں سوتا ہے

عکس مستوی ၏အကြောင်း

عکس مستوی ဆိုသည်မှာ قضیه တွေရဲ့ပထမ جزء ကိုဒုတိယ جزء နေရာမှာထား قضیه တွေရဲ့ ဒုတိယ جزء ကို ပထမ جزء ၏ နေရာမှာထား၍ ကပြောင်းကပြန် ပြုလုပ်ခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ သို့မဟုတ် ဤနည်းလမ်းဖြင့်လည်း عکس مستوی ပြုလုပ်၍ရပါသည်။ ပထမ قضیه က မှန်ကန်နေမည်ဆိုလျှင် ဒုတိယ قضیه ကလည်း ပထမနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ပြီး မှန်ကန်သော قضیه ကိုယူဆောင်လာရမည်။ အကယ်၍ ပထမ قضیه သည် باطل ဖြစ်မည်ဆိုလျှင် ဒုတိယ قضیه ကိုလည်း ပထမ قضیه နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် باطل ကိုသာ ယူဆောင်လာရမည်။ ထိုကဲ့သို့ قضیه နှစ်ခု တန်းတူရည်တူ ဆန့်ကျင်ဘက် ယူဆောင်လာခြင်းကို عکس مستوی ဟုခေါ်သည်။ ဥပမာ - လူသားတိုင်း သက်ရှိများဖြစ်ကြသည်။ တချို့ သက်ရှိများသာလျှင် လူဖြစ်ကြသည်။

ဤပမာကဲ့သို့ ဆန့်ကျင်ဘက်ယူလာခြင်းကို عکس مستوی ဟုခေါ်ပါသည်။ قضیه موجبه کلیه ၏ عکس ကို قضیه موجبه جزئیه ဖြင့်ယူဆောင်လာရမည်။ قضیه سالبه کلیه ၏ عکس ကို قضیه سالبه کلیه ဖြင့်သာ ယူဆောင်လာရမည်။ قضیه سالبه جزئیه ၏ عکس ကိုတော့ သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါ။

عکس مستوی ၏ လေ့ကျင့်ခန်းများ

အဖြေများ	မေးခွန်းများ
بعض جسم والے انسان ہیں	ہر انسان جسم ہے
کوئی بے جان گدھا نہیں ہیں	کوئی گدھا بے جان نہیں ہے
کوئی عاقل گھوڑا نہیں ہے	کوئی گھوڑا عاقل نہیں ہے
بعض ذلیل حریص ہے	ہر حریص ذلیل ہے
بعض عزیز قناعت کرنے والے ہیں	ہر قناعت کرنے والا عزیز ہے
بعض سجدہ کرنے والے نمازی ہیں	ہر نمازی سجدہ کرنے والا ہ
بعض خدا کو جاننے والے مسلمان ہیں	ہر مسلمان خدا کا ایک جاننے والا ہے
بعض نماز نہ پڑھنے والے مسلمان ہیں	بعض مسلمان نماز نہیں پڑھتے
بعض روزہ رکھنے والے مسلمان ہیں	بعض مسلمان روزہ رکھتے ہیں
بعض نمازی مسلمان ہیں	بعض مسلمان نمازی ہیں

حجت ၏ အမျိုးအစားများ အကြောင်း

(၃) استقراء (၂) قیاس (၁) ။အမျိုးအစား (၃) မျိုးရှိပါသည် حجت ၏

تمثیل

قیاس ဆိုသည်မှာ قضیہ နှစ်ခု သို့မဟုတ် နှစ်ခုထက်အများဖြင့် ပေါင်းစပ်ထားသော စကားစုကိုခေါ်ပါသည်။ အကယ်၍ ပေါင်းစပ်ထား သော قضیہ များကို လက်ခံလိုက်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် နောက်ထပ် قضیہ တစ်ခုကိုပါ လက်ခံပေးရန် အရေးကြီးပါသည်။ ထိုလက်ခံရန် အရေးကြီး သော قضیہ ကို نتیجہ قیاس ဟုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - လူတိုင်း သက်ရှိများ ဖြစ်ကြသည်။ သက်ရှိတိုင်း၌ ခန္ဓာကိုယ်ပါကြသည်။ ဤ قضیہ နှစ်ခုကို လက်ခံလိုက်သည်နှင့် နောက် قضیہ တစ်ခုကိုပါ လက်ခံရန် အရေးကြီး ပါသည်။ ဤသည်မှာ လူတိုင်း၌ ခန္ဓာကိုယ်ပါသည်ဆိုသည့်စကားပင် ဖြစ်သည်။ نتیجہ ၏ موضوع အား اصغر ဟုခေါ်ပါသည်။ نتیجہ ၏ محمول အား اکبر ဟုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - လူတိုင်းသက်ရှိဖြစ်သည်။ ဤပမာတွင် လူ သည် موضوع ဖြစ်၍ اصغر ဟုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - သက်ရှိတိုင်း ခန္ဓာ ကိုယ် ရှိကြသည်။ ဤပမာတွင် ခန္ဓာကိုယ်သည် محمول ဖြစ်၍ اکبر ဟု ခေါ်သည်။ اصغر တင်ပြထားသော قضیہ ကို صغریٰ ဟုခေါ်သည်။ اکبر တင်ပြထားသော قضیہ ကို کبریٰ ဟုခေါ်သည်။

حداوسط ဆိုသည်မှာ صغریٰ နှင့် کبریٰ တွင် ထပ်ခါထပ်ခါ ပါလာ သော لفظ ကိုခေါ်ပါသည်။

"قضیہ နှစ်ခုမှ ရလဒ်ထုတ်သည့် နည်းလမ်း"

قضیہ နှစ်ခုမှ အသင်သည် ရလဒ်ထုတ်လိုသော် ဦးစွာပထမ صغریٰ နှင့် کبریٰ အား ပါင်းစပ်လိုက်ပါ။ ပြီးနောက် حداوسط အား ၎င်း صغریٰ နှင့် کبریٰ မှထုတ်လိုက်ပါ။ نتیجہ ထွက်လာလိမ့်မည်။ "کبریٰ နှင့် صغریٰ ပေါင်း حداوسط ကိုဖြုတ် نتیجہ ထွက်"။ ဥပမာ - လူတိုင်း သက်ရှိဖြစ်သည်။ صغریٰ သက်ရှိတိုင်း ခန္ဓာကိုယ်ပါသည်။ کبریٰ သက်ရှိ حداوسط ဖြုတ်ချလိုက်ပါ။ نتیجہ (ခေါ်)ရလဒ်မှာ လူတိုင်း၌ ခန္ဓာကိုယ်ပါသည်။

شکل ဆိုသည်မှာ حداوسط ကို اصغر နှင့် اکبر ၏အနားတွင် ထားရှိခြင်းကြောင့် ရရှိလာသောပုံသဏ္ဌာန်ကို شکل ဟုခေါ်ပါသည်။

شکل သည် (၄) ခုရှိသည်။ (၁) شکل اول (၂) شکل ثانی (၃) شکل ثالث (၄) شکل رابع

(၁) شکل اول ဆိုသည်မှာ حداوسط သည် صغریٰ မှာ محمول နေရာတွင် ကျရောက်၍ کبریٰ မှာ موضوع ၏နေရာတွင် ကျရောက်နေခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ - လူတိုင်းသက်ရှိဖြစ်သည်။ (صغریٰ)

သက်ရှိတိုင်း ခန္ဓာကိုယ်ပါသည်။ (کبریٰ)

လူတိုင်း ခန္ဓာကိုယ်ရှိသည်။ (نتیجہ)

شکل ثانی ဆိုသည်မှာ حداوسط သည် صغریٰ နှင့် کبریٰ နှစ်ခုလုံးတွင် محمول ၏နေရာတွင် ကျရောက်နေခြင်းကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - လူတိုင်း သက်ရှိများဖြစ်သည်။ (صغریٰ)

မည်သည့်ကျောက်တုံးမှ သက်ရှိမဟုတ်ပါ။ (کبریٰ)

ထို့အတူ မည်သည့်လူသားမျှ ကျောက်တုံး မဟုတ်ကြပါ။ (نتیجہ)

شکل ثالث ဆိုသည်မှာ حداوسط သည် صغریٰ နှင့် کبریٰ နှစ်ခု စလုံးတွင် موضوع ၏နေရာတွင် ကျရောက်နေသည်။

ဥပမာ - လူတိုင်း သက်ရှိများဖြစ်ကြသည်။ (صغریٰ)

တချို့သောလူများသည် ရေးတတ်ကြသည်။ (کبریٰ)

တချို့သက်ရှိများသည်ရေးတတ်ကြသည်။ (نتیجہ)

شکل رابع ဆိုသည်မှာ حداوسط သည် صغریٰ တွင် موضوع ၏နေရာ တွင် ကျရောက်နေ၍ کبریٰ တွင် محمول ၏နေရာတွင် ကျရောက်နေ ပါသည်။

ဥပမာ - လူတိုင်း သက်ရှိများဖြစ်ကြသည်။ (صغریٰ)

တချို့ရေးတတ်သူတို့သည် လူများဖြစ်ကြ သည်။ (کبریٰ)

တချို့သက်ရှိများသည် ရေးတတ်ကြသည်။ (نتیجہ)

လေ့ကျင့်ခန်းများ

(၁) ہر انسان ناطق ہے اور ہر ناطق جسم ہے۔

(صغریٰ)، (کبریٰ)، (ناطق) حداوسط ہے۔

ہر انسان جسم ہے یہ نتیجہ ہے۔

(၂) ہر انسان جاندار ہے اور کوئی جاندار پتھر نہیں۔

(صغریٰ) (کبریٰ) (جاندار) حداوسط ہے۔

انسان پتھر نہیں ہیں یہ نتیجہ ہے۔

(၃) بعض جاندار گھوڑے ہیں اور ہر گھوڑا ہنہنانے والا ہے۔

(صغریٰ)، (کبریٰ)، (گھوڑا) حداوسط ہے۔

بعض جاندار ہنہنانے والا ہے یہ نتیجہ ہے۔

(۴) بعض مسلمان نمازی ہیں اور ہر نمازی اللہ کا پیارا ہے۔

(صغریٰ)، (کبریٰ)، (نمازی) حد اوسط ہے۔

بعض مسلمان اللہ کے پیارے ہیں یہ نتیجہ ہے۔

(۵) بعض مسلمان ڈاڑھی منڈانے والے ہیں کوئی ڈاڑھی منڈانے والا اللہ کو نہیں بھاتا۔

(صغریٰ)، (کبریٰ)، (ڈاڑھی منڈانے والے) حد اوسط ہے۔

بعض مسلمان اللہ کو نہیں بھاتے یہ نتیجہ ہے۔

(۶) ہر نمازی سجدہ کرنے والا ہے اور ہر سجدہ کرنے والا اللہ کا مطیع ہے۔

(صغریٰ)، (کبریٰ)، (سجدہ کرنے والا) حد اوسط ہے۔

ہر نمازی اللہ کا فرمانبردار ہے یہ نتیجہ ہے۔

"قیاس ၏ အမျိုးအစားများ အကြောင်း"

قیاس (ل) قیاس استثنائی (ဘ) ။ قیاس ၏အမျိုးအစား နှစ်မျိုးရှိပါသည်။

اقترانی

قیاس استثنائی ဆိုသည်မှာ قضیہ နှစ်ခုဖြင့် ပေါင်းစပ်ထားသော

ကိုခေါ်ပါသည်။ ပထမ قضیہ သည် شرطیہ ဖြစ်ပြီး قضیہ နှစ်ခု၏ ကြားထဲ

တွင် لیکن ဆိုသော စာလုံးပါရှိသည်။ ၎င်းနောက် ထို قیاس ထဲတွင် نتیجہ သို့မဟုတ် نتیجہ ၏ نقیض ကိုလည်း ဖော်ပြထားသည်။

ဥပမာ ...

جب سورج نکلے گا دن موجود ہو گا لیکن دن موجود نہیں ہے پس سورج نہیں ہے۔

ဤပမာတွင် نتیجہ ၏ نقیض နေ ထွက်ခြင်းကို ဖော်ပြထားပါသည်။

قیاس اقترانی ဆိုသည်မှာ قضیہ နှစ်ခုဖြင့် ပေါင်းစပ်ထားသော قیاس ကိုခေါ်ပါသည်။ သို့သော် ဤ قضیہ ထဲတွင် لیکن ဆိုသောစာလုံးနှင့် نتیجہ ၏ نقیض ဖော်ပြမထားပါ။။ ဥပမာ ...

ہر انسان جاندار ہے ہر جاندار جسم والا ہے

ဤပမာတွင် نتیجہ ၏အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သော انسان နှင့် جسم အား သီးခြားမှုပြု၍ တင်ပြထားသည်။ သို့သော် نتیجہ နှင့် نتیجہ ၏ نقیض အား တင်ပြမထားပါ။ لیکن ဆိုသည့်စာလုံးလည်း မပါဝင်ပါ။

"استقراء နှင့် تمثيل အကြောင်း"

استقراء ဆိုသည်မှာ كلى တစ်ခုခု၏ افراد များတွင် အသင်၏ ရှာဖွေလေ့လာမှုကြောင့် ထူးခြားချက်တခုခုကို တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ထိုထူးခြားချက်၏အမိန့်ကို كلى ၏ افراد အားလုံးအပေါ်တွင်သတ်မှတ်လိုက်ခြင်းကို استقراء ဟုခေါ်သည်။ ဆိုလိုရင်းမှာ كلى ၏ افراد အများစုတွင်ထိုထူးခြားချက်ကို တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ဤအတွက်ကြောင့် كلى ၏ افراد တိုင်းတွင် ထိုထူးခြားချက် ပါရှိသည်ဟု အမိန့်ချမှတ်လိုက်သည်။ သို့သော်တချို့ افراد တွေ၌ ထိုထူးခြားချက် မပါသည်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

الأكثر حكم الكل ၏ဥပဒေအရ အများစုအပေါ် အားလုံး၏အမိန့်သက်မှတ်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။

ဥပမာ - دهلى မြို့၌နေသောသူသည် كلى တစ်ခုဖြစ်သည်။ دهلى မြို့သူ၊ မြို့သားများသည် افراد များဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းနောက် အသင်သည် လေ့လာရှာဖွေမှု ပြုလိုက်သည်။ دهلى မြို့၌ နေထိုင်သူတို့သည် အသိဥာဏ်ကြွယ်ဝသူများ ဖြစ်ကြသည်ကို တွေ့ရသဖြင့် ဤတွေ့ရှိမှုကို အခြေခံ၍ အသင်သည် အမိန့်ချမှတ်လိုက်သည်။ دهلى မြို့သူ၊ မြို့သားများသည် အသိဥာဏ်ပညာရှင်များ ဖြစ်ကြသည်။

استقراء သည် *يقين* ၏ *فائدہ* ကိုမပေးပါ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် တချို့သော *افراد* များသည် ရှာဖွေမှုအောက်တွင် ပါဝင်မနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - *دہلی* မြို့သူ၊ မြို့သားများသည် အသိဥာဏ်ပညာရှင်များ ဖြစ်ကြသည်။ သို့သော် ထိုမြို့သူ၊ မြို့သားများထဲတွင် အသိဥာဏ် နည်းပါးသူများလည်း ရှိနိုင်ပါသည်။

تمثیل ဆိုသည်မှာ *جزئی* တစ်ခုခုတွင် ထူးခြားချက်တစ်ခုခုအား ရှာဖွေ၍တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ၎င်းနောက် ထိုထူးခြားချက်သည် ဤ *جزئی* နှင့် အဘယ့်အတွက်ကြောင့် သီးသန့်ဖြစ်နေရခြင်းကို စဉ်းစားကြည့်ရာတွင် *علت* အကြောင်းခံကို သိရှိသွားရသည်။ ပြီးနောက် တခြား *جزئی* တခုခုတွင်လည်း ထို *علت* ကိုတွေ့ရှိခဲ့ရသော် ပထမ *جزئی* တွင်ရှိသော ထူခြားချက်၏ အမိန့်ကို ဒုတိယ *جزئی* ၏အပေါ်၌လည်း အတည်ပြုပေးလိုက်ခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - အရက်နှင့်ပက်သက်၍ လေ့လာလိုက်သည်။ ပြီးနောက် သိရှိရသည်မှာ အရက်သည် *حرام* ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် စဉ်းစားမှုတစ်ခုပြုလိုက်သည်။ *حرام* ဖြစ်ရခြင်း၏ *علت* မှာ အရက်သည် မူးစေသည့်အတွက်ကြောင့် *حرام* ဖြစ်သည်။ ထို မူးဝေစေခြင်းကို အသင်သည် ဆေးရွက်ကြီးတွင်လည်းတွေ့ရမည်။ ဆေးရွက်ကြီး သုံးစွဲခဲ့လျှင်လည်း မူးဝေမှု ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ဤအတွက်ကြောင့်

ဆေးရွက်ကြီးသုံးစွဲခြင်းသည် حرام ဖြစ်သည်ဟု အဓိန့်ချမှတ်လိုက်ပါသည်။

قياس ပြုလုပ်ရာတွင် မဖြစ်မနေပါဝင်ရမည့် အချက်ကြီးလေးချက်ရှိပါသည်။

(၁) اصل مقيس عليه (၂) فرع مقيس (၃) علت (၄) حكم

(၁) اصل مقيس عليه ဆိုသည်မှာ မူလအစကတည်းက ထူးခြားချက် ပါလာသော قياس ကိုခေါ်ပါသည်။

(၂) فرع مقيس ဆိုသည်မှာ ဒုတိယအရာတွင် ပထမမူရင်းအရာ၏ علت နှင့် حكم ပါရှိလာသည်။

(၃) علت ဆိုသည်မှာ حكم သတ်မှတ်ရခြင်း၏ အကြောင်းခံကို ခေါ်ပါသည်။

(၄) حكم ဆိုသည်မှာ မူရင်း اصل ထဲ၌ပါရှိသော အဓိန့်ကို ခေါ်ပါသည်။

نقشہ قیاس

مقیس یافرع	علت	حکم	مقیس علیہ یااصل
ဘင်္ဂ	နှစ်ဆိုး	حرام ہونا	شراب
ဆေးရွက်ကြီး	မူးခြင်း	လုံးဝမပိုင်	အရက်
ဆေးခြောက်		တားမြစ်ချက်	
ဘိန်း-ဘီယာ			

دلیل لمی နှင့် دلیل انی အကြောင်း

دلیل انی ဆိုသည်မှာ حداوسط သည် نتیجہ ကိုသိရှိစေနိုင်သော အကြောင်းခံသာလျှင်ဖြစ်၍ မူရင်းအရာများကို သိရှိစေနိုင်ရန်အတွက် အကြောင်းခံမဟုတ်ခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ - မြေပထဝီကြီးသည် လင်းဝင်းမှုရှိသည်။ လင်းဝင်းမှုရှိသော အရာတိုင်းတွင် အပူရှိန်ရှိကြသည်။ ဤအတွက်ကြောင့် မြေပထဝီကြီးသည် အပူရှိန်ရှိပါသည်။

ဤပမာတွင် လင်းဝင်းမှုသည် حداوسط ဖြစ်သည်။ ဤ حداوسط ၏ အကြောင်းခံဖြင့် သိရှိရသည်။ မြေပထဝီကြီးသည် အပူရှိန်ရှိပါသည်။ ပြင်ပလက်တွေ့၌ အပူရှိန်၏အကြောင်းခံသည် လင်းဝင်းမှုအပေါ်၌ မှီခိုမနေပါ။

دلیل لمی ဆိုသည်မှာ *حداوسط* သည် *نتیجہ* ကိုသိရှိစေနိုင်သော အကြောင်းခံဖြစ်သလို မူရင်းအကြောင်းအရာများကိုလည်း သိရှိစေနိုင်သော အကြောင်းခံလည်း ဖြစ်ပါသည်။

ဥပမာ - မြေပထဝီကြီးသည် အပူရှိန်ရှိပါသည်။ အပူရှိန်ရှိသော အရာတိုင်းသည် လင်းဝင်းမှုရှိကြသည်။ ဤအတွက်ကြောင့် မြေပထဝီကြီးသည် လင်းဝင်းမှုရှိပါသည်။

ဤပမာတွင် *حداوسط* သည် အပူရှိန်ရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ဤ *حداوسط* ၏အကြောင်းခံဖြင့် သိရှိခဲ့ရသည်။ မြေပထဝီကြီးသည် လင်းဝင်းပါသည်။ ပြင်ပလက်တွေ့ခ်ဲ့လည်း အပူရှိန်ရှိခြင်းသည် လင်းဝင်းမှု၏ အကြောင်းခံဖြစ်သည်။

مادہ قیاس ၏ အကြောင်း

قیاس တိုင်းခ်ဲ့ *صورت* တစ်ခုနှင့် *مادہ* တစ်ခုစီရှိပါသည်။ ***صورت قیاس*** ဆိုသည်မှာ ***مقدمات*** များကို စနစ်တကျ စီစဉ်မှုပြုလုပ်၍ *حداوسط* နှင့်ပူးတွဲကာ ရရှိလာသော ပုံသဏ္ဌာန်ကို ခေါ်ပါသည်။

مادہ قیاس ဆိုသည်မှာ ***مقدمات*** များတွင် ပါဝင်နေသော အကြောင်းအရာများနှင့် အဓိပ္ပါယ်များကို ခေါ်ပါသည်။

မှတ်သားရန် - قیاس တခုခုအား نتیجہ ထုတ်ရာတွင် قیاس مادہ နှင့် صورت قیاس မပါဘဲ نتیجہ ထုတ်၍မရနိုင်ပါ။

قیاس သည် مادہ ကိုထောက်ရှု၍ အမျိုးအစား(၅)မျိုးရှိပါသည်။

(၁) قیاس برہانی (၂) قیاس جدلی (၃) قیاس خطابی (၄) قیاس شعری (၅) قیاس سفسطی တို့ဖြစ်ပါသည်။

(၁) قیاس برہانی ဆိုသည်မှာ مقدمات یقینیہ များဖြင့် ပေါင်းစပ်ထား သော قیاس ကိုခေါ်ပါသည်။ ထို مقدمات များသည် بدیہی နှင့် نظری နှစ်ခုထဲမှ တစ်ခုခုဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ဥပမာ ...

محمد اللہ کے رسول ہے اور ہر اللہ کا رسول وجب الاطاعت ہے پس محمد واجب الاطاعت ہے۔

(၁) اولیات (၂) فطریات (၃) مشاہدات (၄) تجربیات (၅) حدسیات (၆) متواترات သည် (၆) မျိုးရှိပါသည်။ بدیہیات

اولیات ဆိုသည်မှာ قضیہ များ၏ موضوع နှင့် محمول သည် ဦးနှောက် ထဲသို့ ရောက်ရှိလာသည်နှင့် အသိဥာဏ်က အထောက်အထားမလိုဘဲ ထိုအရာများကို လက်ခံလိုက်ခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ - စာအုပ်သည် ခဲတံထက်ကြီးပါသည်။

فطريات ဆိုသည်မှာ *قضيه* များသည် လူတို့၏ ဦးနှောက်ထဲသို့ သဘာဝအလျောက် သာဓကများဖုံးကွယ်မနေဘဲ ရောက်ရှိလာခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ - (၄) သည်စုံဖြစ်၍ (၅) သည်မဖြစ်သည်။

حدسيات ဆိုသည်မှာ *قضيه* များကို ပြောဆိုလိုက်သည်နှင့် လူတို့၏ ဦးနှောက်သည် ၎င်း *قضيه* များ၏ အထောက်အထားကို တခါတည်း သိရှိသွားခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ *صغرىٰ* နှင့် *كبرىٰ* စသည်တို့၏ စီစဉ်မှုပင် မလိုအပ်တော့ပေ။ ဥပမာ *نحو* ပညာရပ်ကို ကျွမ်းကျင်သူတစ်ဦးအား မေးမြန်းခဲ့သည်။ *مساجد* သည် "ဘာဖြစ်သနည်း" ဟုမေးလာခဲ့လျှင် ထိုသူသည် ချက်ချင်းအဖြေပေးမည်သာ ဖြစ်သည်။

مساجد သည် *غير منصرف* ဖြစ်သည်။

تجربات ဆိုသည်မှာ *قضيه* များ၏အသိကို အတွေ့အကြုံများစွာ ရှိခြင်းကြောင့် သိရှိရခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - ပါရာစီတမော ဆေးကို သောက်ခြင်းဖြင့် ခေါင်းကိုက်ဝေဒနာကို သက်သာစေသည်ဟု အတွေ့အကြုံများအရ သိရှိရပါသည်။

مشاہدات ဆိုသည်မှာ *قضیہ* များ၏ အသိကို အပေါ်ယံအာရုံနှင့် အတွင်းပိုင်းအာရုံများ၏အကြောင်းခံဖြင့် သိရှိရခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - နေသည် လင်းဝင်းမှုရှိပါသည်။ နေ၏လင်းဝင်းမှုကို အမြင်အာရုံ၏ အကြောင်းခံဖြင့် သိရပါသည်။ ဥပမာ - ရေဆာလောင်ခြင်းကို ခန္ဓာကိုယ်၏ အတွင်းပိုင်းအစိတ်အပိုင်းများ၏ အကြောင်းခံဖြင့် သိရသည်။

متواترات ဆိုသည်မှာ *قضیہ* တစ်ခုခု၏ *یقین* ဖြစ်သော အမိန့်ကို များစွာသော အုပ်စုကြီးများ၏ သတင်းပေးမှုကြောင့် သို့မဟုတ် နေရာ အနှံ့အပြားမှလာသော သတင်းစကားများကြောင့် သိရှိရခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ - *دہلی* မြို့သည် *ہندوستان* နိုင်ငံတွင်ရှိပါသည်။

قیاس خطابیں ဆိုသည်မှာ မှန်နိုင်ခြေများသော *مقدمات* များနှင့် ပါင်းစပ်ထားသာ *قیاس* ကိုခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ - လယ်ယာအလုပ်သည် အကျိုးရှိသော အလုပ်ဖြစ်သည်။ အကျိုရှိသော အလုပ်တိုင်းအား လုပ်သင့်ပါသည်။ လယ်ယာလုပ်ငန်းအား လုပ်သင့်ပါသည်။

قیاس شعری ဆိုသည်မှာ အတွေးသက်သက်ဖြစ်သော *مقدمات* များနှင့် ပေါင်းစပ်ထားသော *قیاس* ကိုခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ - زید သည် လမင်းဖြစ်သည်။ လမင်းတိုင်းသည် လင်းဝင်း မှုရှိသည်။ زید သည် လင်းဝင်းမှုရှိပါသည်။

قیاس سفسطی ဆိုသည်မှာ ထင်မြင်ယူဆချက်များ၊ မှားယွင်းသော အတွေးအခေါ်များနှင့် ပေါင်းစပ်ထားသော قیاس ကိုခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ ...

ہر موجود شئ اشارہ کے قابل ہے۔

جو اشارہ کے قابل ہے جسم والا ہے۔

ہر موجود جسم والا ہے۔

မြင်း၏ခေတ်ပုံအား လက်ညှိုးထိုး၍ပြောလိုက်သည်။ ဤအရာသည် မြင်းဖြစ်သည်။ မြင်းတိုင်းဟီသော သတ္တဝါဖြစ်သည်။ ဤပုံထဲ၌ ရှိသောမြင်းသည်လည်း ဟီ တတ်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ ထင်မြင်ခြင်းသည် မှားယွင်းသော အတွေးအခေါ်တစ်ခုသာလျှင် ဖြစ်ပါသည်။

ကုရ်အာန်ဟဒီးစ် နည်းပညာတွေ
ဥပဒေရေးရာ အရာရာတွင်
ပညာရဲရင့် ပွဲလည်တင့်မည်။
ယုတ္တိဗေဒကို သင်တက်ထားလျှင်
ယုတ္တိဗေဒ ဒီပညာဟာ
လူတိုင်းအတွက် လိုအပ်ပေတာ
အခွင့်ရှိတိုင်း သင်ယူကြပါ
မွဖ်သီရဟီမွလ္လာဟ်(ကာစေမီ)